

TALLINNA ÜLIKOOL
Haridusteaduste Instituut
Üldhariduse valdkond

Mariliis Limbak

ÕPPEMATERJAL „JALGPALL” 3. KLASSILE

Magistritöö

Juhendaja: PhD Mare Mürsepp

Tallinn 2016

Instituut Haridusteaduste instituut		Valdkond Üldharidus
Töö pealkiri Õppematerjal „Jalgpall 3. klassile”		
Töö liik Magistritöö	Kuu ja aasta Aprill 2016	Lehekülgede arv: Allikad: 27 Lisad: 3
Referaat Jalgpall on kasvanud üheks kõige harrastatumaks spordialaks Eestis ning samuti on Malcolm Cook (2006) oma teoses välja toonud, et jalgpall annab õpilasele eluks vajalikke oskusi ja arendab teda ka väljaspool jalgpalliväljakut. Toetudes R.C Reesi ning W.A Miracle teosele, kus nad toovad välja seose huviala ja õppeedukuse vahel, siis võib väita, et need õpilased, kellel on koolis õppeedukus heal tasemel ning on heade hinnetega, hakkavad kergemini omandama treeningus pakutavaid uusi teadmisi ja harjutusi ning suudavad spordiharrastuse kaudu antava õpetuse ka maksimaalselt vastu võtta. Magistritöö kirjutaja eesmärgiks oli luua õpetajat ja õpilasi toetav jalgpallikeskne lisamaterjal 3. klassi õpilastele, kes kogevad õppetöös motivatsioonipuudust või koguni õpiraskust. Ühtlasi koguti õppematerjalile eksperthinnanguid, mille raames andsid õpetajad tagasisidet ülesannete ja harjutuste jõukohasuse, huvitavuse ning õppekavale vastavuse kohta ning nende ettepanekute alusel täiendati loodud õppematerjali. Õppematerjali koostamisel püstitati alljärgnevad ülesanded : • koostada nimetatud klassile sobivaid, õppekavalisi õpitulemusi silmas pidavad ülesanded; • koguda nende kohta eksperthinnangud ja ettepanekud tegevõpetajatelt; • analüüsida eksperthinnanguid ja ettepanekuid ning teha nende alusel materjalis parandusi ja täiendusi; • avaldada materjal veebis pdf formaadis, et kõigil huvitatutel oleks võimalus sellega tutvuda ja samuti seda ka kasutada; Ülesehituselt on õppematerjal jaotatud kolmeks osaks – matemaatika, eesti keel ning inimeseõpetus.		
Võtmesõnad: õpimotivatsioon, õpiraskus, jalgpall, õppematerjal, kehaline aktiivsus		
Keywords: motivation, learning difficulty, football, study material, physical activity		
Töö autor: Mariliis Limbak		allkiri:
Kaitsmisele lubatud:		
Juhendaja: Mare Müürsepp		allkiri:
Tallinn University		
Institute		Field

School of Educational Sciences		General Education
Title Additional material "Football for Grade 3"		
Classification Master Thesis	Month and year April 2016	Number of pages: Sources: 27 Appendixes: 3
Abstract Football has grown into one of the most popular sports in Estonia. Moreover, Malcolm Cook (2006) has pointed out in his book that football provides the student with life skills and develops him outside the football field. Based on the publication by R.C Reese and W.A Miracle (2000) where the authors bring out a connection between hobbies and academic achievement, it can be claimed that students with good academic achievement and high grades acquire new knowledge and skills at the training with less effort, and are capable of making the most of the education offered to them through sport. The author of the current Master Thesis aimed to compile an additional football-centred study material for third-grade pupils who are experiencing lack of motivation or even learning difficulties. At the same time expert opinions on the abovementioned study material were collected, i.e. teachers gave feedback on tasks as well as the achievability of the exercises, their attractiveness to pupils and how well they comply with the National Curriculum. The expert proposals were then used to improve the study material. The following objectives were set while compiling the study material: • compile level-appropriate exercises, which would conform with the learning outcomes listed in the National Curriculum, for third-grade pupils; • collect expert opinions and proposals on these exercises from teachers currently working at schools; • analyse the expert opinions and suggestions, and improve the study material accordingly; • publish the study material on the web in PDF format, allowing all interested parties to have a chance to familiarise themselves with it as well as use it. The study material is divided into three sections - mathematics, the Estonian language and human studies.		
Keywords: motivation, learning difficulty, football, study material, physical activity		
Author: Mariliis Limbak		Signature
Allowed to defend Supervisor: Mare Mürsepp		Signature:

SISSEJUHATUS.....	5
1. ÕPIRASKUSED	7
1.1 Õpiraskustega kaasnevad probleemid ning väljalangemise põhjused.....	9
1.2 Õpiraskustega õpilaste toetamine	13
2. MOTIVATSIOON ÕPPEPROTSESSI TEGURINA	15
2.1 Sisemine ja välimine motivatsioon	17
2.2 Positiivse õpikeskkonna loomine	19
3. JALGPALLI KUI SPORTMÄNGU KASVATUSLIK SISU	21
3.1 „TIS” – tehnika, intuitsioon, suhtlemine	22
3.2 Jalgpallimängu ajalugu.....	23
3.2.1 Keskaja jalgpall	24
3.2.2 Kaasaegse jalgpallimängu sünd	25
4. KOOLIÕPILASTE KEHALINE AKTIIVSUS	27
5. METOODIKA.....	30
5.1 Arendusuuringu eesmärk.....	30
5.2 Valim ehk eksperthinnangute kogumine ja analüüs.....	31
6. KOKKUVÕTE.....	33
KASUTATUD ALLIKAD.....	34
LISA 1. Õppematerjali harjutused ja ülesanded.....	37
LISA 2. Õpetajate küsimustiku näidis.....	53
LISA 3. Õpetajate hinnangud õppematerjalile	89

SISSEJUHATUS

Jalgpalli populaarsus on tublisti kasvanud ning see on enda alla võtnud väga suure ja tähtsa osa spordimaailmast. See on Eestis ning samuti kogu maailmas üks harrastatuim spordiala ning seetõttu on otsustanud töö autor käsitleda jalgpalli ainekku kui võimalikku motivatsiooniallikat suurele osale õpilastest. (Eesti Päevaleht, 2002.)

Autori jaoks on need mõlemad osapooled – nii edukas õpilane kui ka õpilase juhendamisega toimetulev ja rahulolev aineõpetaja – väga olulised, sest need õpilased, kellel on koolis õppeedukus heal tasemel ning on heade hinnetega, hakkavad kergemini omandama treeningus pakutavaid uusi teadmisi ja harjutusi ning suudavad spordiharrastuse kaudu antava õpetuse ka maksimaalselt vastu võtta. (Rees, Miracle, 2000, 277.) Samuti on selliste jalgpalluritega treeneril kergem töötada sotsiaalsete suhete kontekstis. Õpilane, kes koolis ei ole edukas ja tunnustatud võib olla jalgpalliplatsil silmapaistev mängija, aga seda pigem just individuaalsel tasemel, mitte võistkondlikult ja taktikaliselt, kuna vaevaline toimetulek koolitööga pole andnud ka piisavaid sotsiaalseid oskusi.

Jalgpall annab õpilasele eluks vajalikke oskusi ja arendab teda ka väljaspool jalgpalliväljakut. Jalgpalli juures on võtmesõnadeks kindlasti usaldus, toetus, usk, ausus, suhtlemine, iseenda ja teineteise mõistmine. Jalgpalli pole võimalik hästi mängida, kui puuduvad eespool nimetatud omadused, sest jalgpallis, nagu ka teistes spordialades, tegutsetakse koos, mitte individuaalselt. (Cook, 2006, 125-126.) Miks see nii on? Jalgpallis pole võimalik mängu võita, kui võistkonnakaaslased üksteist ei usaldaks, toetaks ja julgustaks ning läbi jalgpalli arendavad ja õpivad õpilased seda kõike, mis lõpuks viib selleni, et nad oskavad elus ja koolis seda mõista ning ära kasutada. Lisaks õpetab jalgpall õpilasele läbi eluliste situatsioonide seda, et ausus on elu suur alus ja üks põhimõtetest.

Töö eesmärgiks on luua nii õpilasi kui ka õpetajat toetav õppematerjal. Õpilased, kelle jaoks sport on oluline eneseväljendus, võiksid oma lemmikala teemal õppeülesandeid täites saavutada paremaid õpitulemusi kui muidu. (Hein, 2011, 144.) Teisalt toetab loodud materjal aine- ja klassiõpetajaid sellega, et kasutab spetsiifilisi spordialaga seotud tekste ja fakte, mida õpetaja iseenesest ei tarvitse teada.

Teooriaosas tegeleb autor õpiraskuste kui õpilaste probleemi algallikaga ning selle ümber koonduvad peatükid õpimotivatsioonist, mis annab ülevaate seostest, mis valitsevad lemmikspordiala ja kooliõpingute vahel. Lisaks kahele eelnevale peatükile tuuakse töös välja olulised seosed jalgpalli kasvatuslikust poolest ning selle ajaloolisest kujunemisest. Teooriaosa lõpetuseks räägib autor kooliõpilaste kehalisest aktiivsusest ning sellest, miks see on oluline ja kuidas seostub teema käesoleva tööga.

Magistritöö arendusliku osa moodustab õppematerjal, millesse on koondatud jalgpalliainelisi ilukirjanduslikke ja publitsistlikke tekste ning koostatud nende kohta teksti mõistmist ja loovat eneseväljendust arendavaid ülesandeid, niisamuti arvutus-, mõõtmis- ja loogikaülesandeid jalgpalli ainetel. Ülesehituselt on õppematerjal on jaotatud kolmeks osaks – matemaatika, eesti keel ning inimeseõpetus. Kokku on koostatud 69 ülesannet ja harjutust, milles on kasutatud läbivalt lõimingut erinevate õppeainetega.

Koostatud materjalile koguti tegevõpetajatelt eksperthinnanguid, mille raames andsid õpetajad tagasisidet ülesannete ja harjutuste jõukohasuse, huvitavuse ning õppekavale vastavuse poole pealt ning nende ettepanekute alusel täiendati loodud õppematerjali.

1. ÕPIRASKUSED

Tänapäeval ei tohiks see tulla enam kellelegi üllatusena, et kõigil õpilastel ei ole õppimine võrdväärselt jõukohane. Murekohaks on siin aga see, et eranditult pea kõik vanemad tahavad ja soovivad, et nende laps oleks sama edukas nagu nemad omal ajal või veel edukamadki. Sellest ajendatuna süüdistavad nad last laiskuses, piiravad, keelavad lapse tegevusi ja toimetusi ning õdede või vendade olemasolul võib eksisteerida pidev võrdlemine, mis paneb lapse suure surve alla ja sellega ei suuda ta toime tulla. Selle tagajärjel võib lapsel tekkida trots ja frustratsioon ning tänu sellele võivad õpiraskustele lisanduda veel emotsionaalsed- ja käitumisraskused, mis ei ole meeltemööda kellelegi. Õpiraskusi ole võimalik ainuüksi peale vaadates selgeks teha ning alatihti peavad need õpilased taluma kohtlemist, mida nad ära teeninud ei ole. (Pruulmann, 2010, 186.)

Dr. Sam Goldstein ja Dr. Nancy Mather on oma raamatus toonud esimese kõrvale ka teise juhtumi, kus samuti kõik lapsevanemad tahavad ja loodavad, et nende lastest kasvaksid targad, enesekindlad ning endaga hästi toime tulevad inimesed ja nad teevad selleks kõik, mis võimalik – pakuvad tuge, armastust, hoolitsust ehk kõike seda, mida üks lapsevanem oma lapsele anda suudab. Kahjuks ei aita see alati kõike muuta – loomulikult on see positiivne ja lapsele abiks, aga on väga suur hulk lapsi kellel tulebki rinda pista õpiraskustega, hoolimata vanemate pakutust ning sinna ei ole midagi parata. (Goldstein, Mather, 1998, xi.)

Ainus, mida vanemad siin teha saavad on see, et nad hoolitsevad ja pakuvad talle kõike, mida oma võimete piirides anda on, et leevendada lapsel tekkinud raskusi.

Õpiraskustega õpilasi tahetakse alati sildistada ja neid ei saada hea pilk, mistõttu on rahvusvaheliselt püütud selle vältimiseks diagnostilistes klassifikatsioonides kasutada neutraalset ja paljusõnalist väljendusviisi. Meie eestlaslik indiviid kipub aga tegema lühendusi ning seetõttu on õpiraskuste diagnoosimine emotsionaalne ja tundlik teema ning lapsevanemad on alati kahtleval seisukohal. Ühest küljest soovivad nad väga teada, mis nende last vaevab, teisest küljest aga kardavad nad seda, et see jätab lapsele alati „märgi” külge ning tal on elus raske hakkama saada, sest tema peale vaadatakse viltu. Siinkohal peaksid kõik lapsevanemad eelkõige mõtlema oma lapse tulevikule, sest kui see jätta sinnapaika, siis on lapsel elus ja koolis veel raskem, kui selle niinimetatud „märgiga”, mis tegelikkuses on ainult üks rumal hirm. Ülitundlikkust selle protsessi ees võib süvendada teadmatus õpiraskuse

olemusest ning seetõttu võib üsna tihti ette tulla juhtumeid, kus õpetaja näeb, et laps vajab seda, aga lapsevanemad on kangekaelselt vastu. Mistõttu on oluline, et õpetajad oskaksid lapsevanemale selgitada hariduslikke kompensatsioonivõimalusi ja tagatise, et kõikidel lastel oleks võimalik tunda end ühiskonnas võrdselt. (Pruulmann, 2010, 188.)

Õpiraskuste puhul on tegemist küllaltki laia diapasooni erinevaid tunnuseid hõlmava nähtusega, mille kohta on uurijad välja arendanud mitmeid definitsioone. Seda nimetatakse terminiks, mis tähistab heterogeenset häiretegruppide ning selle tunnusteks on raskused lugemisel, kuulamisel, kirjutamisel, arvutamisel või sotsiaalsetel oskustel. (Pruulmann, 2010, 191.)

RHK – 10 klassifikatsiooni kohaselt on õpivilumuste spetsiifilised häired need, kus normaalne oskuste omandamine on häiritud varastest arenguetaappidest alates, häired, mis pole tingitud lihtsalt õppimisvõimaluste puudumisest ega vaimsest alaarengust ning samuti need, mille tagajärjeks pole ka omandatud ajukahjustus või –haigus. Neid kõiki võib käsitleda kui psühholoogilise arengu häireid. Õpivilumuste häiretest on koolis levinud eelkõige õigekirja, lugemise ja arvutamise vilumuste häired. (Pruulmann, 2010, 188-189.)

Lapsed õpivad üldiselt lugema, kirjutama, häälima ja arvutama juba kodus või lasteasutuses. Erinevates maades on õppeprogrammides erinevused ning samuti nõudmised, mida lapselt teatud vanusesse jõudes eeldatakse – uuringute järgi on leitud, et eri riikide laste taseme võrreldamatus on suurim algkoolis ehk siis kuni 11. eluaastani. Tähtis on, et lapse õpiraskustele pööratakse tähelepanu kohe alguses, sest see on oluline ka lapse üldise arengu seisukohalt, mitte ainult õpitavate teadmiste ja oskuste omandamise tõttu. Lisaks sellele, et lapsel on koolis raske, saavad sellest alguse ka sotsiaalsed, emotsionaalsed ja motivatsiooniprobleemid. Õpiraskused võivad avalduda juba eelkoolieas, aga üldjuhul märgatakse seda alles siis, kui laps läheb kooli ja talle esitatakse suuremaid sotsiaalseid nõudmisi. (samas, 2010, 189-191.)

Psühholoogilise arengu spetsiifilistele häiretele on omased järgmised tunnused:

- Häire avaldub tavaliselt imiku- või varajases lapseas
- Lapse arengu varasematel etappidel avaldub peaaegu mõnede funktsioonide küpsemise aeglustumine või üldse pidurdamine
- Kahjustatud ajumehhanismist tingitud häire on suhteliselt automaatne

- Enamik arenguhäireid esineb poistel sagedamini kui tüdrukutel
- Sarnased häired võivad olla avaldunud ka teistel pereliikmetel või lähedastel sugulastel
- Häire põhjustab isikule kannatusi ja raskendab sotsiaalsel toimetulekut
- Sageli võib kaasneda muud psüühikahäired – käitumishäire, depressioon ning ärevushäired. (sammas, 2010, 189.)

Õpiraskustega õpilase puhul tuleb alati meeles pidada seda, et õpetaja ja lapsevanem on sellel raskel teel õpilase kõige suuremaks toetuspunktiks. Nende toetus on vajalik, ilma selleta pole lapsel võimalik toime tulla ning oma muredega hakkama saada ning tema raskus süveneb veelgi, mis lõpuks viib katastroofiliste lahendusteni. Lapsevanemad peavad eelkõige mõtlema lapse heaolule ning mitte kartma ühiskonna poolt lapsele „rumala märgi” külge panemist. Õpetaja ülesanne on selles tundlikus protsessis olla toeks kõigile osapooltele. Meeles tasuks pidada, et see protsess on pikaajaline ning nõuab individuaalset lähenemist ning –abi.

1.1 Õpiraskustega kaasnevad probleemid ning väljalangemise põhjused

Me teame, et ebaedu on emotsionaalselt raske ja talumatu, sest siis ilmnevad eelkõige nooremas koolieas pärast esimesi negatiivseid kogemusi mitmesugused käitumise probleemid – lapsed püüavad vältida kõiki situatsioone, kus neil on vaja teiste ees esineda või vastata, isegi siis, kui seda on kodus läbi proovitud. Sellest tingituna otsivad nad endale asendustegevusi või kaebavad, et neil on probleeme tervisega (köhu – ja peavalu) ning see on nende viis toime tulla selle negatiivse enesetajuga. Lisaks eelmainitule on sagedaseks lisaprobleemiks stress, mis omakorda tekitab meeleolu- ja käitumishäireid. Lapsed kaotavad lootuse eakaaslastega sammu pidamiseks ning seetõttu jäävad nende akadeemilised saavutused tegelikkusest poole väiksemaks ja sageli esineb selle tõttu ka loobumist ja koolist väljalangemist. (Pruulmann, 2010, 196.)

Järjest enam tekib lapsevanematel olukordi, kus laps ei taha ühel hetkel enam kooli minna. Enamasti ei oska laps ise sellele konkreetsest seletust anda ning tema halba enesetunnet väljendab ta nutuhoogudega juba õhtul või hommikul ning sageli võib juhtuda ka seda, et

lapse tervis muutub koolipäeva alguseks halvaks ning lapsevanem jätab lapse koju ning pärast selle otsuse langetamist eelmainitud probleemid kaovad. (Pruulmann, 2010, 209.)

Siinkohal on väga oluline avastada lapse õpiraskus varajases staadiumis, et kõike järgnevat leevendada või ära hoida. Lapsevanemad ja õpetajad peavad õpilast toetama täpselt nii palju, kui on nende võimuses. Kui laps jääb oma murega üksi siis probleemid aina süvenevad ja hiljem on neid veel raskem lahendada. Kindlasti tasuks meeles pidada, et laps ei ole kuidagi selles olukorras süüdi ning asi ei ole tema mittetahtmises või laiskuses. Samuti ei tohi oodata probleemi „ära kadumist”, sest üksi probleem ilma lahenduse ja abita ei kao, ta ainult süveneb ja külvab uut muret. Samuti on oluline teada, millist tüüpi õpiraskus konkreetsel lapsel esineb, et abi oleks õigeaegselt fokuseeritud. Spetsiifiliste õpivilumuste häirete alajaotusesse kuuluvad düsleksia ehk spetsiifiline lugemishäire, düsgraafia ehk spetsiifiline õigekirjahäire, düskalkuulia ehk spetsiifiline arvutamisvilumuste häire ning lisaks spetsiifiline mootorikahäire. (Pruulmann, 2010, 196.)

Alljärgnevalt käsitletakse koolielu üht suurimat probleemi – õpilaste edasijõudmatus ning selle põhjused. Õpilane ei suuda õppida vähemalt rahuldavatele tulemustele ühes või isegi mitmes õppeaines. Õpiedukuse suunas tekkinud küsimused on kindlasti aktuaalsed kõikides koolitüüpides. Uuringutest on selgunud, et madalad tulemused õppetöös avaldavad mõju õpilase eneseteadvusele. Inimese enesehinnang sõltub isiku teadmistega endast koos suhtumisega iseendasse. (Sukamägi, 1997, 199.)

Interaktiivse õpiraskuse käsitluses võib õpiraskust mõista kui konkreetset häiritud suhtekompleksi, milles sisaldub kolm komponenti: õpilane, õpetaja ja õpitav/õpetatav õppeaine. Uurides esimest komponenti, milleks on õpitav/õpetatav õppeaine, siis teoreetikud ja praktikud on aegade jooksul väljendanud erisuguseid seisukohti sellest, et raskuste allikaks võivad osutada rasked õpikutekstid, milles on põhjendamatult palju fakte ja keerukaid mõisteid. Samuti on õpetajad läbi aegade kurnanud, et õpikuid koostavad „lapsekauged“ teadlased. Lisaks eelmainitule on toodud üheks põhjuseks ka õppeprogrammi liigset tihedust ja detailsust. Nii on õppimise kesksel kohal info kogumine ja meeldejätmine ning seetõttu jääb unarusse õppiija ja tema sisemaailmas toimuvad protsessid. Seetõttu ainuüksi ratsionaalne õpetamine õpikute abil pole piisav õppetöö käigus tekkivate küsimuste ja probleemide lahendamiseks. Sellise õppimisviisiga saadud teadmine võib olla õppijale subjektiivselt võõras ja tähenduseta, mistõttu ei oska õpilane sellega midagi peale hakata. See hakkab

pärssima õpilase aktiivsust ning õppimine muutub õpilase jaoks raskustega maadlemiseks ning nõutavad tulemused jäävad saavutamata. (Martinson, 2010, 18-19.)

Õpetaja komponendis on väga oluline, et õpetaja pole õpilaste jaoks pelgalt teadmiste ja oskuste vahendaja, kes on oma elukutsele pühendanud, vaid otsustavaks tõuseb siinkohal suhete printsiip – kuidas õpetaja oma suhtumist õppeaine materjalidesse edasi annab ning kuidas õpetaja raskuste saabumisel oma õppijaid märkab, toetab, julgustab ning nende hakkama saamiseni usub. Usaldussidemest algab kõik, sest hirmuvaba ja usalduslik õhkkond võimaldab välja selgitada õpilaste probleemid ning kitsaskohad õppeprotsessis. Iga õpetaja on erinev, aga siiski on nad oma tööga tõestanud, et kõige edukamalt õnnestub tund mänguelemente kasutades, abivahendeid ise välja mõeldes ja tehes. Väga oluline on see algastmes, kus õppetegevus ja mäng käivad käsikäes, kuid miks ei võiks seda üle kanda ka põhikooliastmesse? (Martinson, 2010, 21-22.)

Kolmandaks komponendiks interaktiivse õpiraskuste käsitlemisel on õppija ise ning tema õppimise individuaalsed küljed. See, kuidas keegi õpib ja õppimise protsessi suhtub on igale õppijale omapärane. Õpilase õppimise protsessi jälgida praktiliselt pole võimalik, küll aga saab jälgida õppimise mõju käitumisele, milles peegelduvad ja selguvad saavutuse tase ja vormid. Oluline roll on ka õpilase kognitiivsel arengul – probleemide teadvustamine, õpistrateegiad, isiklikud õpi- ja saavutuseeldused, enesehinnang, enesekontseptsioon ning sotsiaalne väli. Pedagoogiliseks küsimus selles komponendis on see, milliseid väliseid märke õppija õppetegevuses ja käitumises peaks õpetaja märkama, mis võib vihjata õpilase rahulolematusele ja abivajadusele õppetöös, sest on teada-tuntud fakt, et õpilased ei soovi oma raskustest rääkida ning neid sõnadega väljendada. (Martinson, 2010, 23.)

Kui õpetaja märkab, et kellelegi muutub õppimine raskeks, siis on oluline uurida ja mõista õpiraskuste objektiivseid ja subjektiivseid tekke- ning toimetehhanisme. Seejuures on oluline jälgida, et üksikute fragmentide uurimisest ja tõlgendamisest ei piisa tervikliku pildi loomiseks. (Martinson, 2010, 25.)

Arvukad teoreetikute ja praktikute käsitleluse põhjal võib kokku võtta õpiraskustega õpilased tunnusjooned ja märgid alljärgnevalt:

- Õpilase õppetegevus on teiste omadega võrreldes passiivsem, aeglasem, kõrvalekalduvam ja rahutum
- Õppija valmisolek osalemiseks ühises õppetöös on nõrk või üldse puudub
- Sõltub kõigest välisest, millega ta on ümbritsetud

- Õppijal võib olla raskuski nõuete täitmisega
- Tal võib tekkida ülemäärane ebaedu kartus
- Õppija ei pane tunnis tähele ning keskendumine on nullilähedane
- Eneseregulatsioon ja enesekontroll on nõrk. (Martinson, 2010, 24.)

Interaktiivse õpiraskuste käsitlese komponendid õpetaja, õpilane ja õpitav/õpetatav õppeaine on omavahel igati seotud ning on pidevas muutumises, aga neid komponente tuleb pidevalt jälgida koos ning järeldusi teha vastavalt kõigile kolmele komponendile. (samal, 2010, 24.)

Koolist väljalangemine on tegelikkuses oluliselt suurem probleem kui üksiku isiku, tema pere või kooli tasand. Sellisel juhul on väga oluline mõista, mis toimub õppijaga koolis ja kodus ning mis määral ja kuidas on võimalik toimuvat mõjutada, et õpilane koolis toime tuleks ja hakkama saaks. Teisalt on oluline mõista ja ära tunda seda, kui sügav on see probleem ja kas kooli personalil on piisavalt teadmisi, et õppijat abistada ja talle toeks olla või on vaja vastavale kategooriale spetsialiseerunud isikut.

Ühiskonna heaks toimimiseks on oluline, et kodanikud tulevad toime väljakutsetega, mis annavad neile eelduse end ise majandada ja panustada ühiskonna arengusse. Tänapäeval on suureks probleemiks vaesus ning see on ka üks peamisi koolist väljalangemise põhjuseid. Vaeste perede lastel pole võimalust saada küllaldaselt haridust ja hoolitsust ning seetõttu on neil väga raske koolis ja elus toime tulla. Väheste materiaalse kindlustusega kooliõpilased kannatavad lisaks vaesusele ka ükskõikse ja halvustava suhtumise all, mis on eriti karm just noorte seas. Sellisest sotsiaalsest keskkonnast pärit kooliõpilasi iseloomustavad üldiselt hulkumine, kaklemine, koolist puudumine, valetamine, distsiplineerimatus ja sageli ka närvilisus. Eelpool mainitud probleemid viivadki koolist väljalangemiseni. Sealt edasi algab veel suurem allakäik, sest kaasuvad muutused tervisekäitumises – noored alustavad varakult suitsetamist ja alkoholi tarbimist, mis kõik viib selleni, et neil on suurem tõenäosus sattuda kuritegelikule teele. (Tomberg, 1999, 14.)

Koolist väljalangemise põhjustega tegeletakse tõsiselt ning selles vallas toimub aasta-aastalt progress. Loodud on erinevaid riiklikke programme, mis aitavad kaasa koolist väljalangemise ennetamisele. Põhikooli väljalangemise ennetamine aitab tagada tervikuna madala haridustaseme vähendamist noorte seas.

Taaskord kerkib esile kolmeastmeline mudel, kus domineerivad õpetaja, õpilane ja õpetatav õppeaine ning mitte ükski neist ei saa töötada eraldiseisvana, nad käivad käsikäes ning omavahel sõltuvussuhtes.

Lapsevanemad peaksid juba esimese vastumeelsuse koolimineku ja õppimise vastu ära tundma ning vastavalt sellele käituma ja oma tegevusi planeerima, sest mida varasemalt probleem avastatakse, seda kiiremini saabub lahendus ning probleem ei jõua sügavustesse langeda.

1.2 Õpiraskustega õpilaste toetamine

Kõik lapsed on erinevad ning neid tuleb võtta kui iga indiviidi eraldi – nende võimed ja oskused erinevad, aga samas on igal õpilasel tugevad ja nõrgad küljed, mis nende isiksust ja õppeprotsessi määravad. Selleks, et mõista, millised on lapse tugevad ja nõrgad küljed, peab kõike põhjalikult analüüsima – milliseid tegevusi ta naudib, millised tegevused ei ole meeltnööda, millist tüüpi ülesanded on meelepärased ning millistes ülesannetes tekivad probleemid? (Goldstein, Mather, 1998, 7.)

Võrreldes möödunud ajaga suureneb pidevalt koostöö vajadus õpetaja, õpilase ja lapsevanemate vahel. Lapsevanemana pead aina rohkem mõistma, et oled üks oluline lüli lapse arengus. Mida aeg edasi, seda rohkem teadvustad endale, et õpetaja ja kool vajavad sind, et aidata õpilast kõigis tema hariduslikes erivajadustes. Veendu, et sa teed kooli ja õpetajaga pidevalt koostööd, mis pakuks sinu lapsele tuge ja toetust. Muidugi on loomulik, et kõigil vanematel pole alati aega, aga siiski tuleb leida võimalus, kuidas oma last aidata, kasvõi tunnike – kaks koos õppimist aitavad teda juba rohkem edasi. Sa pead võtma lapse hariduse ja toimetuleku oma südameasjaks, hoolimata kõigist raskustest. (Goldstein, Mather, 1998, xiii.)

Üks kõige tähtsamaid rolle õpetaja töös on õpilastele tagasiside andmine – õpilastele nende edusammudest ja vigadest rääkimine ning eelkõige mõeldakse selle all personaalselt lähenemist, sest tagasidel ja tagasidel on erinevus. Üks nendest võib olla üldine ja mitte midagi ütleb, positiivne ja negatiivne, teine aga laskub põhjalikult õpilase sisemaailma ning annab õpilasele personaalselt infot tema võimete ja oskuste kohta ning samuti seda, kuidas peaks edasi liikuma, et toimuks edaspidine arenemine. (Koka, 2006, 16.)

Nagu juba eelnevalt on välja toodud, siis üks olulisemaid koostööliine on õpetaja ja õpiraskustega õpilase ning nende vanemate vaheline suhe. Lapsevanema teadmatust probleemist ja selle tõsidusest, võib põhjustada erinevaid möödalaskmisi lapse toetamisel ja suunamisel. Selle koostööta võivad vanemad tekitada lapsele lisakohustusi ja ülenõudeid, mida laps ei suuda täita ning probleem aina süveneb. Samuti on oluline, et koostöö toimuks võimalusel mõlema vanemaga, sest üleväsinud ema ei pruugi anda oma lapsele piisavalt tuge. Õpetaja saab koos vanematega aidata kaasa lapse arengule nii klassiruumis, kui ka sellest väljaspool. (Martinson, 2010, 132.)

Kõik see eelmainitud aitab kaasa lapse motivatsioonile – ta näeb, et teda ei ole tema murega üksi jäetud ja on inimesi, kes temasse usuvad ning seetõttu ta püüab ja üritab rohkem, kui ta seda varem tegi.

Lisaks koostööle lapsevanematega, on õpetaja võimalus pöörduda kooli eripedagoogi poole, kes teda kindlasti aidata ja nõustada saab. Eripedagoogi toetus lapsele ja õpetajale on väga oluline, sest sellisel juhul on lapsel võimalik saada individuaalset abi. Võimalus keskenduda vaid tema probleemidele on hindamatu ning tänu sellele hakkab laps kogema ka eduelamust, mis on hädavajalik tema motivatsiooni äratamiseks. (Martinson, 2010, 138.)

Muidugi ei saa hakata tegutsema uisapäisa, vaid kõik tegevused peavad olema kaalutletud ja selgelt läbi mõeldud. Kõigepealt peavad lapsevanemad enda jaoks selgeks tegema selle, kuidas ja mismoodi laps õpib, millised oskused on vajalikud lapse edukaks arenguks koolis ning kuidas tema tugevad ja nõrgad küljed täpsemalt mõjutavad lapse meisterlikkust erinevates õppeainetes. (Goldstein, Mather, 1998, 7.)

Ameerika Ühendriikides on kasutusel „*The Building Blocks of Learning*” (Goldstein, Mather, 1998, 8) süsteem, mille raamistik aitab jõuda selgusele selles, miks lapsed kogevad raskusi õppimisel. Süsteem koosneb kümnest plokist, mis on omakorda jaotatud kolmeks erinevaks grupiks.

Iga laps on omaette indiviid ning vajab erilist lähenemist ning töö autor leiab, et sellise süsteemi loomine igale õpilasele individuaalselt annab kõigile osapooltele selge ja üheselt mõistetava süsteemi, mille alusel lapsele tuge pakkuda ja teda tema õpiraskustes aidata.

2. MOTIVATSIOON ÕPPEPROTSESSI TEGURINA

Motivatsioon on tuletatud ladinakeelsest sõnast *movere*, mis omakorda tähendab liikumist ning ühtlasi võib öelda, et motivatsioon on liikumapanev jõud, mis algatab käitumise millelegi ja annab energiat selle sooritamiseks. Motivatsiooni on seletatud sadade erinevate teooriatega, sest tegelikult kohtame motivatsiooni oma elus igapäevaselt ükskõik, mis tegevust me hetkel ka ei teeks. (Raudsepp, 2011, 38.)

Raudsepp on välja toonud Deci ja Ryani 1985 ja 1991. aasta enesemääratluse teooria, mille järgi on indiviidil kolm peamist psühholoogilist vajadust – kompetentsus, iseseisvus ja seotuse vajadus. Kompetentsuse puhul on oluline teha midagi hästi, olla edukas ja saavutada eesmärkide täitmist, iseseisvuse all aga mõeldakse seda, et indiviid vajab võimalust ise otsustada ja valida ning seotus tähendab olla koos inimestega, kes on sinu jaoks olulised ning kelle hinnangud ja arvamused mõjutavad sisemist ja välimist motivatsiooni. Kui kõik kolm nimetatud komponenti on täidetud, siis selle teooria kohaselt peaks motivatsioon olema suur. (samas, 2011, 38.)

Sage defineeris 1977. aastal motivatsiooni kui sisemist seisundit, mis algatab, juhib ning suunab inimese käitumist ning ühtlasi määratleb ära motivatsiooni suuna, intensiivsuse ja püsivuse. Mida need tähendavad? Käitumise suund peegeldab indiviidi valikut käituda mingil kindlal eesmärgil või osaleda teatud tegevustes, intensiivsus aga sisaldab endas keskendumise ja pingutuse ulatust, mida inimene selles tegevuses peab rakendama ning valmisolek järjepidevaks osalemiseks valitud tegevustes peegeldab endas käitumise püsivust. (Raudsepp, Hannus, Matsi, Koka, 2010, 82.) Kõik kolm komponenti peavad olema maksimaalselt rakendatud, et motivatsioon püsiks kõrge.

Hoolimata sadadest keerukatest definitsioonidest on motivatsioon meie igapäevases kõnepruugis laialt levinud sõna. Tüüpiliselt mõeldakse koolikontekstis motivatsiooni all õpilaste õpivalmidust madala või kõrge õpimotivatsioonina. Kui aga paluda inimestel defineerida seda, mida nad motivatsiooni all mõistavad, siis satub suur hulk neist kimbatusse ning ei oska end väljendada. Motivatsiooni on raske defineerida ning selle defineerimist väldivad isegi paljud psühholoogid. Hoolimata motivatsiooni defineerimise raskusest on püüdnud T. Good ja J. Brophy (1995, 343) määratleda motivatsiooni hüpoteetilise

konstruktsioonina, mis seletab eesmärgipärase käitumise enesealgatuslikkust, kindlasuunalisust, jõulisust ja püsivust. (Krull, 2000, 394.)

Motivatsiooni on püütud aegade jooksul seletada mitmetel erinevatel viisidel. Erinevalt 20. sajandi algusest, kus püüti inimese käitumisajendeid näha ühefaktorilistena, käsitletakse motivatsiooni tänapäeval mitmefaktorilisena ning sealjuures püütakse arvesse võtta nii kognitiivseid kui ka emotsionaalseid tegureid. Viimasel ajal on selginenud, et motivatsiooni ei ole võimalik kirjeldada ilma isiksuslike ega sotsiaalseid faktoreid arvestamata ning seetõttu on tähelepanu hakatud pöörama individuaalsetele erinevustele. (samas, 2000, 394.)

Täiskasvanud inimesed räägivad laste õpimotivatsioonist sellises võtmes, kus motivatsiooni all peetakse silmas pigem midagi püsivat ja loomuomast, mis õppimist mõjutavad. Siinkohal tuleb aga sisse arengupsühholoogia tänapäevane käsitus, mis annab õpimotivatsiooni edasi mitmekesisemalt. Sageli ollakse veendunud, et lapsed on võimelised õppima mitmel erineval viisil, aga kõige olulisem on uurida, mida, kuidas ja miks on lapsed motiveeritud õppima. Lapse mõtted, arusaamad, uskumused osalevad motivatsiooni kujunemise protsessis ning läbi selle mõistame omakorda tema käitumist ja õpitulemusi. Uuringutest on selgunud, et inimestel on kaasasündinud vajadus näha end oskusliku ja võimekana ning seda on peamiselt põhjustanud ühiskonnas levivatel uskumustel ja väärtustel. Lapsed näevad ja tajuvad, et nii koolis kui ka ühiskonnas on oskuslikkus väärtustatud ning seovad selle automaatselt eneseväärtuse hinnangu oma akadeemilisele võimekusele. Sellest järeldub, et keskkonnas, kus laps ei tunne end hästi ja võimekana, on tema toimimine peatunud. Kui laps tunneb koolis või trennis pidevalt ebaedu ning vähest tunnustamist, siis kujuneb tema minakäsitus kui õppijast negatiivseks, mis omakorda vähendab tema huvi õpetava ja õpitava vastu. Sellised olukorrad lõppevad tavaliselt käega löömisega ning õppetööst eemale hoidmisega. (Mägi, 2010, 90.)

Seetõttu on ülimalt oluline lapsele pakkuda võimalust kogeda tunnustust ja pidevat eduelamust, sest vastasel juhul kaotab laps motivatsiooni ning muutub enda suhtes kriitiliseks ja negatiivseks. Selles vallas on oluline roll just koolil ja kodul, sest need kaks kohta on sellises vanuses lastel kõige suuremaks toeks. Vanemad ja kool peavad olema pidevas koostöös, et pakkuda lapsele parimat võimalikku toetust.

2.1 Sisemine ja välimine motivatsioon

Sekundaarsete tarvete käsitlustest on ilmnenu, et sageli on raske selgusele jõuda, mil määral tekib motivatsioon tegevusteks sisemiste ja mil määral väliste tegurite toimet. Ette on tulnu ka selliseid olukordi, kus tegevust põhjustab väline tasustus, mis võib esile kutsuda sisemise huvi sama tegevuse suhtes. Samuti võib olla ka vastupidiselt – sisemine huvi saab toetust välise tasustusega. (Krull, 2000, 401.)

Dewey, Piageti ja teiste sisemise motivatsiooni teooriad, mis toetuvad inimloomuse sisemise aktiivsuse kontseptsioonile väidavad, et kõrvuti baastarvete rahuldamise ja välisele mõjustusele reageerimisega ilmutavad inimesed huvi, uurivad oma keskkonda, lõbustavad end ja püüavad realiseerida oma võimeid. Isegi sel juhul, kui kõik vajadused tunduvad olevat rahuldatud, kalduvad inimesed tegelema erinevate harrastustega, sest sellest nad saavad sisemist rahuldust. (Krull, 2000, 402.)

„Edward Deci arvates, on sisemiselt ajendatud käitumise korral tegemist motivatsiooniga, mida põhjustavad otseselt isiklik huvi, rahuldus- või rõõmutunne – kõik tegevused, millesse lülitume, et tunda end pädevana ja olukorda kontrollivana.“ (Krull, 2000, 402.)

Deci defineerigu järgi esineb kaht erinevat tüüpi sisemiselt motiveeritud käitumist. Üks neist kahest ilmneb siis, kui inimene tunneb end mugavalt, kuid sealjuures tüdinult ning hakkab otsima võimalusi tunnetuslikuks aktiivsuseks, aga teise sisemiselt motiveeritud käitumise juures on oluline teada, et see aktiveerub siis, kui tekib võimalus toime tulla väljakutset pakkuvate situatsioonidega või sooviga vähendada ebakõla. (Krull, 2000, 402.)

Esimestel kooliaastatel on õpilastel suur huvi õppimise vastu ning see tähendab, et nende sisemine motivatsioon on enamasti kõrge, mis omakorda tähendab seda, et nad tahavad õhinaga osaleda tegevustes, mis on nende jaoks uus ja põnev ning samuti pakuvad võimalust oma oskusi proovile panna ja edasi arendada. (Mägi, 2010, 95.)

Sisemise ja välimise õpimotivatsiooni kujunemisel puhul on oluline roll ka väärtustel ja huvidel, sest motivatsiooni suurendab oluliselt see, kuidas õpilane ise väärtustab ja suhtub ülesandesse. Selle all peetakse silmas just seda, kui oluline, huvitav, vajalik ja kasulik see on lapse jaoks. Võtame vaatluse alla lapse, kes tegeleb jalgpalliga – tema huvi selle vastu on suur ja ta leiabki, et jalgpallialane matemaatika ülesanne on olulisem, huvitavam ja kasulik ja siis ta lahendabki seda silmad peas säramas. Mägi on välja toonud ka, et laps võib küll uskuda oma võimesse osata seda ülesannet lahendada, aga ta ei üritagi seda teha, kui ei pea ülesannet oluliseks või see ei huvita teda. Ülesande või tegevuse huvitavust ja kasulikkust seostatakse

ka sisemise ja välimise motivatsiooniga. Tegevuste puhul, mis motiveerivad sisemiselt on pühendumine juba iseenesest nauditav ja huvipakkuv, aga erinevalt sisemise motiveeritusega nähakse välise motivatsiooni puhul tegevust kui vahendit soovitud lõpptulemuse saavutamiseks. (Mägi, 2010, 94-95.)

Sisemise motivatsiooni suurendamise või säilitamise jaoks on olulised komponendid kompetentsuse ja autonoomsuse tunnetamine. Keskkonnatingimused, millel on soodustav mõju kompetentsusele ja autonoomsusele suurendavad sisemist motivatsiooni ning samamoodi on vastupidise olukorraga, kõik, mis neid tingimusi ei soosi kahandavad seda. Püüdlused motiveerida inimesi tasude, karistuste, hinnangutega võib olla edukas ja anda kiire tulemuse, aga arvestada tuleks ka sellega, et ette võib tulla ka tagasilööke. Pikemas perspektiivis ei ole sellel ka head tulemust, sest kaudses mõttes kahandab see üksikisiku sisemist motivatsiooni, mis tulevikus võib hoopiski teha kahju ja avalduda mittesoovitavates tulemustes. (Hein, 2011, 60-61.)

Uuringutega on tõestatud, et kui lasta õpilastel olla osa õppeprotsessis – kaasata valikutesse, surve vähendamisel, toetuse pakkumisel, optimaalse pingutuse nõudmisel ning informatiivse tagasiside andmisel on oluline roll sisemise motivatsiooni suurendamisel. Treeneritel ja õpetajatel tasuks teada, et võistlused on küll kasulikud ja vajalikud õppe- või treeningprotsessis ning neist tuleb osa võtta, aga siinkohal tuleb jälgida seda, et võistlejatele ei avaldataks liiga suurt survet, sest Johnmarshall Reeve ja Edward Deci tõestasid oma 1996. aastal tehtud uuringus, et võistlejad, kes tundsid enesel olevat suurt survet võitmiseks kaotasid oma sisemise motivatsiooni, aga need, kellel puudus selline surve, suutsid oma motivatsiooni säilitada vaatamata sellele, et nad ei saavutanud parimaid tulemusi. (Hein, 2011, 61.)

Välisele motivatsioonile alluvad sportlased on huvitatud pigem tulemustest ja võidust kui isiklike võimete hindamisest ning sellisel juhul sõltub lapse motivatsioon paljuski pealtvaatajatest, kelleks võivad olla tema enda vanemad, sõbrad-tuttavad või muud perekonnaliikmed ning samuti tulust, mis sellega võib kaasneda. (Loko, 2007, 173.)

Välimise motivatsiooni puhul tuleb tähelepanu pöörata sellele, mil määral on need välised motivaatorid teiste inimeste poolt kontrollitud või on need lapse enda poolt määratletud ja omaks võetud – näiteks, kas hea hinne või võit on oluline seetõttu, et vanemad võivad sind karistada või seepärast, et laps ise tunneb, et see näitab tema häid teadmisi, mille üle kõik uhkust võiksid tunda? (Mägi, 2010, 95.)

Kuigi sisemist ja välimist informatsiooni käsitletakse eraldi ja samas ka koos, siis ei tohi ära unustada, et väline ja sisemine motivatsioon on omavahelises seoses, sest sõnaline kiitmine ja tunnustamine suurendab ja tõstab omakorda sisemist motivatsiooni. (Krull, 2000, 403.)

Motivatsioonil on õppeprotsessis väga oluline roll ning siin ei oma tähtsust see, kas tegu on õpiraskusega või mitte – loeb õpilase enda motiveeritus ja huvi antud teema vastu ning seetõttu on oluline pakkuda talle võimalust lahendada ülesandeid ja harjutusi teda huvitaval teemal. Muidugi ei ole see alati võimalik, me peame elus tegema ka asju, mis meid ei motiveeri, aga nii palju kui see on võimalik, siis tuleks õpilasele läheneda individuaalselt ning pakkuda talle eduelamust, mis tõstab tema sisemist ja välimist motivatsiooni, millel on õpilase õppeprotsessis hindamatu roll.

2.2 Positiivse õpikeskkonna loomine

Positiivsel õpikeskkonnal on hindamatu roll õpilaste motivatsiooni ja hoiakute kujunemisel. Positiivset õpikeskkonda iseloomustavad eesmärgipärased tegevused, maksimaalne ülesande sooritamine ning õpilasi toetav, aktsepteeriv ja pingevaba õhkkond. Kõige suuremat rolli omab siin õpetaja või treener, sest tema on see, keda kõik austavad ning kellest saab alguse positiivne suhtumine õppeprotsessi või kehalistesse harjutustesse. Oluline on meeles pidada, et positiivse õhkkonna loomiseks on vaja teha jõupingutusi, sest seda ei ole võimalik saavutada ühe tegevuse kaudu ning samuti ei ole õnnelikku juhust, mis selle treeneri või õpetaja eest peaks ära tegema. Lisaks peaks õpetajate tegevus olema eesmärgiga saavutada positiivset õhkkonda igas olukorras, mitte ainult mõningates tegevustes, mida tunnis kasutatakse. (Hein, 2011, 55.)

Õpilaste arvamuste põhjal on alljärgnevad tunnused aluseks õpetajale, kes positiivset õhkkonda luua üritab

- Tegevus on eesmärgipärane ja kontrollitav
- Nad teavad, mida tahavad õpetada ning omavad pidevat kontrolli selle üle, mida õpilased õppinud on
- Positiivsus säilib, kui avastatakse vajakajäämisi õpilastes
- Reageering õpilaste tegevustele on sujuv ja sobiv
- Mõistavad õpilaste vaateid ja arusaamu

- Teisi austavad
- Kõik on võrdsed suhtumine – puuduvad lemmikud. (samas, 2011, 55.)

Positiivse õpikeskkonna kontseptsioon peaks olema kõigile selles viibijatele meelepärane ning vastuvõetav – keegi ei tohi tunda end halvasti, kõrvalejäetuna või ebavajalikuna. Iga indiviid selles keskkonnas on kui mutter, mille kadumisel see edasi enam nii toimida ei saa nagu varasemalt. Seetõttu on õpetajal või treeneri hädavajalik tunda kõiki õpilasi ning nende eripäradega arvestamist.

3. JALGPALLI KUI SPORTMÄNGU KASVATUSLIK SISU

Käesolev osa annab ülevaate jalgpalli kui sportmängu olemusest, ajaloolisest kujunemisest ja tänapäevasest tähendusest. Jalgpalli kui spordimängu kasvatuslikud võimalused annab edasi lühend „TIS” - tehnika, intuitsioon, suhtlemine. Kõik need treeningu komponendid eeldavad teatud hoiakute ja oskuste sihipäraselt kujundamist, aga samas annavad oma osa isiksuse üldises arengus.

Jalgpall on mäng ja mängus on tavaline, et osalised saavad reeglite piires valikuid teha. Seega iseloomustab jalgpallimängu küllaldane vabadus ja loomingulisus. Samas on jalgpall väga keeruline mäng. Osalejaid ühes mängus on palju – 11 mängijat 11 mängija vastu. Igas mänguolukorras tekib hulk võimalusi. Kõik 22 mängijat teevad valikuid ning palli valdaja peab igaühele neist reageerima. Veelgi enam – erinevalt näiteks korvpallist on jalgpallis pall justkui „vaba“, see ei ole kindlalt kellegi käes. Võistkond, kes parajasti palli ei valda, peab proovima seda vastasmängijalt ära võtta. Vanasti kasutati kitsiku olukordades niinimetatud „ohutu sadamana“ väravavahti, kelle kätte võis palli varjule saata, kuid tagasisöötmise reegli muutmise järel muutus väravavahile mängime ohtlikuks ning seda eriti amatööride mängus. Tagasisöötmise reegli muudatus: oma mängijalt tagasi saadud palli ei tohtinud väravavaht kätte võtta, selle eest määrati karistus kohast, kus see toimus. (Van Lingen, 1997, 9.)

Vaba palli tõttu on jalgpall pidevalt muutuvate olukordadega mäng, välja arvatud juhul, kui mäng katkestatakse või pall on väravavahi käes. Taaskäivitavad olukorrad (vaba-, nurga-, ja lahtilöögid ning audi sissevisked on kogu mängu ainsaid staatilised osad, mille sooritamist tuleb muidugi samuti harjutada. Jalgpallurite edu sõltub oskustest olukordi ära tunda. Mängijad peavad teadma, kuidas tegutseda erinevates olukordades – kui pall on omade käes, kui palli valdavad vastased või kui pall läheb ühelt võistkonnalt teisele. Lisaks tuleb arvestada mängulise kontekstiga, vastasvõistkonna survega ja muu seesugusega, mis kuulub jalgpallimängu juurde. Jalgpallis on kõige tähtsam võita. See paistab kõrvalvaatajatele lihtne olema, tuleb lüüa vaid vastastest rohkem väravaid. Värava löömiseks on vaja palli vallata ning omakorda selleks tuleb pall vastastelt ära võtta. Kui võistkond saab palli enda valdusesse, asub ta rünnakule. Palli kaotades püütakse takistada teistel värava löömist, lõhkudes nende ülesehitavat mängu ja kaitstes end rünnaku eest. Need põhimõtted on jalgpalli struktuurianalüüsis keskse tähendusega. (Van Lingen, 1997, 9.)

Hea treeningmetoodika eeldab küllaldast reflekteerimist, mis on oluline tingimus ka kogu isiksusliku arengu seisukohalt.

3.1 „TIS” – tehnika, intuitsioon, suhtlemine

Tegelik mäng põhineb eesmärgi saavutamise vahenditel, mille võtab kokku TIS- põhimõte. (Van Lingen, 1997, 9.)

Tehnika hõlmab jalgpalli mängimiseks vajalikke oskusi. Olenemata mängija vanusest ja soost või mängu keerukusest peavad mängijad omandama teatud tehniliste oskuste taset. Tehnika seisneb palli kontrollimise õppimises. (Kaasik, Kõlar, Lehtmets, 2001, 2.)

Tehnika õppimiseks on harjutamine ja tegutsemine kõige parem kool, aga siin tuleb jälgida mõningaid asju. Tehnika õppimine tuleb korraldada nii, et mängijad õpiksid võimalikult palju. Selle jaoks saab treener keskenduda kindlatele tehniliste oskuste arendamisele väljaku mõõtmete, mängureeglite ja väravate suuruste muutmise kaudu. (Van Lingen, 1997, 87.)

Mängijad õpivad tehnilisi oskusi paindlikult rakendama, kui nad mängivad korrapäraselt teatud tüüpi mängu, milles peavad korduvalt kasutama kindlaid tehnilisi oskusi. Jalgpallis ei sarnane kaks olukorda kunagi täpselt teineteisele ja just seepärast arendavadki mängijad oma tehnikat vaid mängides. Samas tuleb jälgida, et täiuslikku tehnikat ei ole olemas. Näiteks see, kuidas mängija palli põiaseljaga sööb, sõltub alati tema võimalustest ja positsioonist väljakul ning samuti võistkonnakaaslaste ja vastaste positsioonidest väljakul. (Van Lingen, 1997, 9.)

Intuitsioon on vajalik taipamiseks, millised tegevused sobivad või ei sobi konkreetse olukorda. Mängu lugemine sõltub enamasti kogemustest ja jalgpallialasest intellektist. Treener peab alati suutma eristama esilekerkivaid jalgpalliprobleeme, et selle kaudu ise õpitavatele mängu lugemist õpetada. Oluline on siinkohal ka teada, et mängu lugemine on lihtsam, kui selles osaleb vähem mängijaid. (Van Lingen, 1997, 9.) Mängu lugemist aitab lihtsustada ka mängu jagamine kolmeks põhiolukorraks: meie valdamine palli, vastane valdab palli ja palli üleminek – hetk, mil pallist jäädakse ilma või mil pall võetakse vastaselt ära. Mängijad peavad teadma, kuidas vastavates olukordades tuleb tegutseda. (Cook, 2006, 24.)

Oluline on mängu olukordades, hetkedel, mil treener ootas teistmoodi käiku mäng peatada ning lasta mängijal vaadata ja mõelda, kuidas ta oleks võinud käituda ja esitada talle abistavad

küsimusi (Mis on meie eesmärk? Kuidas oleks praegu kergem tegutseda ning millist viisi kasutada?) See kõik aitab kaasa mängijate arengule ja mängu paremaks toimimisele.

Jalgpallilises kontekstis tähendab suhtlemine mängijate ja mängukomponentide koostoimet. Treeneri, mängijate ja võistkonnakaaslaste omavaheline positiivne suhtlemine on üks suur alus võistkonna ja mängijate eduks. (Cook, 2006, 75.)

Suhtlemine hõlmab oma ja vastasvõistkonna liikmete vahelist verbaalset ja mitteverbaalset lävimist, kuid siia alla kuuluvad ka palli (kiirus, kaal, kõvadus, pehmus) ja mänguväljaku (ühetasane, konarlik, märg, kuiv) omadused, pealtvaatajate (innustamine, väljavilistamine), ametnike ja treeneri vastastikune mõju. (Van Lingen, 1997, 9.)

Treeningutel tuleb mängijatele rääkida, kui oluline on suhtlemine väljakul. Suhtlemise abil on võimalik väga paljusid olukordi ära hoida ja mängimise efektiivsust tõsta. (Kaasik, Kõlar, Lehtmets, 2001, 188.) Näiteks kui sina kaitsjana näed, et ründajale, kes hetkel valdab palli, liigub lähemale selja tagant mängija, kes võib rünnaku luhta ajada, siis sinu hüüe „vastane tuleb“, annab mängijale väga olulist informatsiooni, mida tema ise ei näe ning vastavalt saadud informatsioonile saab ta oma otsuseid ümber arvestada. Selline suhtlemine on vajalik ning mängijaid tuleb rääkimiseks julgustada.

Mida paremini tunneb mängija „TIS” – põhimõtet, seda suurema jalgpallialase vilumuse ta omandab. Jalgpallurid, kes tahavad jõuda tippu, peavad seepärast võtma endale eesmärgiks nii tehnika, intuitsiooni kui ka suhtlemise oskuse parandamise. (Van Lingen, 1997, 10.)

Selleks, et mängija suudaks ja saaks omandada „TIS” põhimõtet ja areneda hea inimese ja jalgpallurina, on tal vaja olla pidevas kontaktis treeneri ja oma võistkonnakaaslastega. Treeneri roll siinkohal on väga oluline, sest tema on õpilase teekonna kujundaja. (Page, 2007, 65.)

Selleks, et kontakt oleks võimalikult suur ja positiivne peab iga jalgpalliga tegelev õpilane olema valmis sotsiaalseks suhtlemiseks.

3.2 Jalgpallimängu ajalugu

Pall on inimkonna üks vanimaid mänguvahendeid. Selle kasutusvõimalusi leiame me lugematul hulgal ja need on mitmekesised. Vanasti valmistati neid villast, nahast, karvadest ja mitmesugustest kiududest ja loomapõiest, mis täideti õhuga. Erinevatest pallidest tulenesid ka

erinevad mängud. Üheks vanemaks teadaolevaks on nn. Hiina jalgpall. (Habicht, Pruun, Rummo, Värnik, 2001, 8.)

Jalgpalli tekkeloo uurijad on kindlaks teinud, et jalgpallile sarnanev mäng kuulus Hiinas juba 2 500 aastat tagasi sõjalise väljaõppe programmi. Sellele viitab „Hanide dünastia ajalugu“, milles kirjeldatakse perioodi aastaist 206 e.m.a. kuni 25 meie ajal. Mängu nimetati tsu chu-ks (tsu- jalaga palli lööma, chu- nahast, täistopitud pall). Tavakohaselt mängiti seda mängu suurtel pidupäevadel imperaatori palee ees. (Below, Koik, Koni, Reinlo, Saar, Sillak, Vainula, 1970, 7.)

3.2.1 Keskaja jalgpall

Inglaste rahvajalgpallist räägitakse esmakordselt 12. sajandil. William Fitzstephen kirjeldab sellist noorte harrastust Londoni lähistel niitudel. Hiljem levis mängule kogu maa ning samuti ka Šotimaale. Walter Scott jutustab inglaste ja šotlaste vahelistest võistlustest, millest esimene olevat peetud kroonika andmetel juba aastal 900. (Below, Koik, Koni, Reinlo, Saar, Sillak, Vainula, 1970, 8.)

Mõnda aega kestsid Inglismaal sõna otseses mõttes tänava- ja tanumavõistlused. See pakkus vaatajatele suurt lõbu. Loomulikult segunes sekka ka huligaansust, mis eelkõige tekitas pahameelt vaimulikkonnas. Kaebused jõudsid kuninga kõrvu, kes kohe võttis omaks vaimulike seisukoha. Mitmel korral avaldati jalgpallivastaseid proklamatsioone. 1349. aastal keelas kuningas Edward III vastava määrusega jalgpallimängu, sarjates tühja meelelahutusega tegelevaid alamaid. Ta soovitas neil pigem Inglismaa kaitset tõhustavaid ettevõtmisi harrastada (Below, Koik jt. 1970, 9). Tulemus aga oli vastupidine – rahvas ei jätnud oma „pööbeldamist“. Mäng sai uut tuult purjedesse ning muutus järgneva sajandi jooksul üha levinumaks. Kuninganna Elizabeth astus Edward III jälgedes ning aastal 1572 proklameeris ta mängu Londoni kesklinna piires keelatuks. Keelu vastu eksijaid ähvardas lausa vanglakaristus. Kuninganna samm oli põhjendatud, sest ta tahtis likvideerida ja ära hoida mängust tulevaid riide ja kaklusi. Mäng, mida inglased harrastasid, oli metsik ning kroonikad kirjeldavad, et luumurrud ja isegi surmajuhtumid polnud harukordsed. Kokkupõrkeid ja tülisid esines ka pealtvaatajate hulgas. (Habicht, Pruun, Rummo, Värnik, 2001, 8.)

Sellest keelust hoolimata ei takistanud see inimesi. Kümme-kond mängijat sattus küll vanglasse, ent seaduserikkujad paljunesid nagu pisikud, mängupalavik oli haaranud masse. Seaduserikkujaid ei suudetud jälgida ja vanglaid oleks pidanud olema sadu kordi rohkem. „kuninglik ravi“ jäi hiljaks. Jalgpall võttis uut hoogu juurde ning kirevust tekitas ühtsete

võistlusmääruste puudumine. Järgnevad sõjad aga saavutasid selle, mida kuninga proklamatsioon ei suutnud. (samas, 1970, 9.)

Prantsusmaal peamiselt Picardie's ja Bretagne's mängiti rahvajalgpalli (soule'i) külade või poissmeeste ja vallaliste vahel. Väljaku pikkus oli 300 m ning selle otsapostidel rippusid rõngad – keskaegse väljaku väravad. Umbes sel ajal tunti jalgpalli ka Itaalias. Seda mängiti seal ainult pidustuste puhul nagu e.m.a Hiinas. Ent meeskondade võistlummäng see kaasaja mõistes polnud, olgugi, et tinglikult oli kaks poolt, aga siiski kindlaid meeskondi ja väravaid polnud. Kummalgi pool võistkonda vehkis sada meest ja löödi sinna kuhu juhtus. Kaasaaja mõistes pealtvaatajad samuti puudusid. Tasapisi hakati rahvajalgpalli viima kindlatesse raamidesse. Oli teada, et oma panuse sellesse andsid isegi kõrgema seltskonnakihi mehed. Itaalias, täpselt Firenzeses nimetati seda mängu 1490 – ndatel giuoco del calcio. Meeskonda kuulus 27 mängijat, kellest 15 alustas edurivis. Ülejäänud kolm moodustasid kaitseliini. Palli võis lüüa jalaga või rusikaga, aga selle kandmine oli keelatud. (Below, Koik, Koni, Reinlo, Saar, Sillak, Vainula, 1970, 8.)

Keskaja jalgpall oli siiski kõigest hoolimata väga erinev kaasaja jalgpallist. Mõningad elemendid ja põhimõtted on küll samad, aga üldjoontes on kaasaegne jalgpall ikkagi väga tugevalt reeglistatud ning piiritletud.

3.2.2 Kaasaegse jalgpallimängu sünn

19. sajandi alguseks oli kunagine võlumäng raskete aegade surve all unehõlma suikunud. Vaid Inglismaa üksikutest keskustest – Etoni, Harrow', Rugby parimates koolides miillas veel tuha all sporditud. Neis lõi leek taas lõkkele ja domineerivaks sai jalgpall. Eelpool nimetatud koolide harrastus levis. Ent igal keskusel olid oma mängureeglid. (Habicht, Pruun, Rummo, Värnik, 2001, 11.)

19. sajandi keskpaiku asutasid mainitud koolide vilistlased hulgaliselt klubisid ja ringe. Kitsaskohti põhjustas koostöö puudumine. Siiski leiti peagi, et on tarvis klubide vahel side luua ning võistlusmäärusi ühtlustada. Lõpuks jõuti mälestusväärse päevani – kaasaegse jalgpalli sünnipäevani. (Below, Koik, Koni, Reinlo, Saar, Sillak, Vainula, 1970, 9.)

26. oktoober 1863 – seda päeva peetakse kaasaegse jalgpalli sünniks, sest sel päeval kogunes grupp härrasid „Freeman's Taverni“. Nad esindasid suuremaid klubisid ning tuldi kokku esimeseks kongressiks, et ühtlustada võistlusmäärust ning luua liit ühtse tegevuse

korraldamiseks. Muidugi ei kulgenud ühtsete reeglite sisseviimine valudeta. Kõiki nüansse ei suudetud hoobilt fikseerida, mis andiski võimalusi erinevateks tõlgendamisteks, ent unifitseeritud mängureeglid võimaldasid võistlussidemete loomist. Oli kaks leeri: nn liidujalgpall ja Rugby kooli traditsioonidel baseeruv mäng. Kokkuleppele ei jõutudki ja asutati liit „The English Football Association“ (FA). Sellesse asutatud liitu astusid esialgu Londoni ja selle ümbruskonna klubid. Näiteks Sheffieldi assotsiatsioonil oli teistest erinev suluseisu fikseerimine, värava kõrgus ja kohtuniku tegevus. Sellest hoolimata esitas Sheffield väljakutse FA-le esimeseks matšiks. (Below, Koik, Koni, Reinlo, Saar, Sillak, Vainula, 1970, 10.)

Mäng – esimene esindustevaheline võistlus peeti Londonis aastal 1866. Mängu võitis FA. Sellest ajast peale kohtusid meeskonnad igal aastal väljakuperemehe võistlusreegleid aluseks võtteks. 1870. aastal ühinesid Sheffieldi klubid FA-ga. Inglismaalt väljapoole levis jalgpall õige varakult. Kõigepealt muidugi Briti impeeriumi maadesse. Erilist minekut tal siiski polnud. Ragby põhimõttele rajatud rahvusmängud surusid jalgpalli tagaplaanile. Briti ühenduses pole jalgpall tänapäevani kuigi kõrgel tasemel. Aastal 1875 algas jalgpalli võidukäik ka Euroopa mandriosas, alates Hollandist ja Taanist (kummaski asutati jalgpalliliit aastal 1889). Šveitsis loodi esimene klubi 1882. aastal ning jalgpalli korraldav liit 1885. Prahasse, Viini ja Budapesti tuli jalgpall aastail 1890-1894. Samal perioodil asutati esimesed klubid Itaalias, Prantsusmaal ja Portugalis. Sajandivahetusel jõudis jalgpall juba Hispaaniasse ja vallutas Balkani ning Venemaa. Rootsis mängiti jalgpalli juba 70-ndate aastate lõpul, aga ametlik jalgpalliliit loodi alles 1907. aastal. Möödunud sajandi lõpul „maandus“ jalgpall ka Lõuna- Ameerika rannaladele. Samal ajal loodi Euroopas juba rahvusvahelisi sidemeid ning ajalooliseks võib nimetada 12. oktoobrit 1902. aastal, mil Viinis peeti esimene Euroopa mandririikide vaheline matš Austria-Ungari. Selle mänguga pandi nurgakivi maavõistluste traditsioonile, mis on populaarne ja kasutatav ka tänapäeval. (Below, Koik, Koni, Reinlo, Saar, Sillak, Vainula, 1970, 11-14.)

Tähtsaks päevaks võib lugeda ka 21. mai-d aastal 1904, mil loodi FIFA. Riike hõlmavad liidud inspireerisid rahvusvahelise liidu loomise idee. See oli ka üsna loogiline jätk, sest maavõistluste reguleerimiseks, mitmesuguste küsimuste lahendamiseks ning koostöö paremaks sujumiseks vajati rahvusvahelist organisatsiooni. Otsustatigi luua rahvusvahelise jalgpalliliidu FIFA (Federation Internationale de Football Association). See organisatsioon toimib ja korraldab ka tänapäeva jalgpalli. (samas, 1970, 14.)

4. KOOLIÕPILASTE KEHALINE AKTIIVSUS

Regulaarne kehaline aktiivsus on tervisliku eluviisi üks tähtsamaid kompetentne ning selle suurimaks väärtuseks on südame-veresoonkonna tegevuse aktiveerimine, lapse organismi varustamine hapnikuga ja lihaste tugevdamine. Kehaliselt aktiivselt olemine tagab kudede varustamise hapniku kui ka vajalike toitainetega, mis omakorda tekitab täiesti uue energiavahetuse. Samuti aitab kehaline aktiivsus kaitsta last erinevate terviserikete nagu seljavigastused, veresoonkonnahaigused, emotsionaalne püsimatuse, vigastuste ja rasvumise eest. (Loko, 2002, 172.)

Mis siis ikkagi on kehaline aktiivsus ja kuidas see on seotud jalgpalliga? Kehaline aktiivsus on jalgpalli ja mistahes muu spordiala üks võtmesõnadest ning seetõttu otsustas autor oma töös anda sellest ülevaate.

Kehaline aktiivsus on igasugune skeletilihaste abil sooritatud liigutus, mis kutsub esile energia kulu üle rahulolekutaseme (Harro, 2004, 3.)

Stephard on (1994, viidatud Jaigma, Ratasepp 2001, 57) sõnastanud kehalise aktiivsuse mõiste järgmiselt: kehaline aktiivsus on keha liikumine lihaskontraktsiooni tulemusel, mis suurendab oluliselt inimese energia kulutamist. Liikumisaktiivsus on määratletud organismi bioloogiliste vajadustega ja sotsiaalsete tingimustega. Kehalist aktiivsust mõõdetakse kulutatud energiahulga ehk kalorite abil. Kehaline tublidus aga näitab, kui hästi meie keha suudab sooritada antud liigutusülesandeid ning seda hinnatakse läbi erinevate testide. Lapse hea tervise jaoks on mõlemad väga tähtsad aspektid. (Loko, 2002, 172.)

Kehaline treening (või ka sportlik treening) on seejuures kehalise aktiivsuse üheks vormiks. Siiski eraldatakse sagedamini nn tavaline ehk igapäevane kehaline aktiivsus kehalise treeningu erinevatest vormidest. (Raudsepp, Viru, 1996, 9.)

Vaatamata kehalise aktiivsuse üldtunnustamisest ja positiivsusest on selle mõju viimase 50 aasta jooksul oluliselt vähenenud. (Loko, 2002, 172.) Üldtuntud teadmine on, et regulaarne kehaline aktiivsus on hea tervisliku seisundi eeldus. Lapse ja nooruki kehalist aktiivsust mõjutavad mitmed tegurid, millest olulisemad on perekonna, kaaslaste, õpetajate ja treenerite

mõju. Lapse igapäevane kehaline aktiivsus on seotud kasvu, bioloogilise ja sotsiaalse arengu protsessidega. (Jaigma, Ratasepp, 2001, 57.)

Kehalist aktiivsust iseloomustavad:

- ühekordse tegevuse intensiivsus ja sealjuures kulutatud energia hulk
- sagedus (päevas, nädalas)
- kestus (korraga, minutites või tundides, päevas, nädalas)
- sooritatud tegevuse tüüp
- eesmärk (sportlik treening, igapäevane kehalist pingutust nõudev töö)
- pikem ajaperiood, mille vältel eelnevalt kirjeldatud ühekordseid tegevusi harrastatakse. (Harro, 2004, 3.)

Palju on spekulieritud ja arutletud selle üle, et miks laps peab olema kehaliselt aktiivne. Hussar on toonud välja palju erinevaid mõjuvaid põhjuseid. Kehaline aktiivsus toetab lapse kehalist, tunnetuslikku ja sotsiaalset arengut ning tõstab elukvaliteeti: laps hoiab kontrolli all tervise faktoreid vähendades sellega degeneratiivsete haiguste ohtu tulevikus, kinnistab tervisekäitumise mudeli edukamalt ja juba varajases lapseas ning kõigi eelduste kohaselt säilitab selle edaspidises elus ja annab tulevikus edasi ka oma lastele. (Hussar, 2002.)

Loko omakorda on väitnud, et regulaarne kehaline aktiivsus ja sport mõjutavad otseselt emotsionaalset seisundit lapseas ning samuti aitab kehaline aktiivsus vähendada depressiooni ja stressi, mis on puberteedieas noorte üheks suuremaks probleemiks. (Loko, 2002, 174.)

Kehalist aktiivsust määravad tegurid:

J.F. Sallis (1992 viidatud Pungits 1999, 154-155) on määranud kehalist aktiivsust määravad tegurid nelja suurde gruppi:

1. bioloogilised ja arenguga seotud tegurid – geneetiline eripära, põhiliste liigutusvilmuste tase, vanus, sugu, sugulise küpsuse aste, tervislik seisund ja rasvkoe hulk.
2. psühholoogilised tegurid – enesetõhusus ja usk iseendasse ning oma võimetesse, valmisolek kehaliselt aktiivseks muutumiseks
3. sotsiaalsed ja kultuurilised tegurid – sotsiaalmajanduslik seisund, vanemate ja kaaslaste suhtumine kehalisse aktiivsusesse ning ühiskonnas levinud tõeakspidamised.

4. füüsilisest keskkonnast tingitud tegurid – vaba aja olemasolu, meeldivate võimaluste ja tingimuste olemasolu kehalisteks tegevusteks, televiisori vaatamise ja arvutiga tegelemise harjumus.

Kõige olulisem noorte kehalise aktiivsuse juures on just see, et lapsed õpivad tundma kehalise aktiivsuse tähtsust, temas kujuneb välja harjumus olla kehaliselt aktiivne ning ta suudab hilisemas elus anda seda ka edasi. Sel moel on võimalik kujundada välja kehaliselt aktiivne eluviis edasipidiseks eluks, sest mida aktiivsem sa oled lapseas olnud, seda parem tervis sind ees ootab. (Harro, 2004, 11.)

Kehaliselt aktiivne olemine annab lapsele hea vormi, mistõttu võib öelda, et jalgpalli mängides ning treenides tegeleb nooruk kehalise aktiivsuse arendamise ning omandamisega ja ühtlasi tugevale tervisele aluse panemisega. (Kaasik, Kõlar, Lehtmets, 2001, 226.)

Kehaline aktiivsus omab meie ja samuti koolilaste elus suurt rolli, sest see paneb aluse tugevale tervisele ning füüsilistele oskustele, mis omakorda on olulised lapse edukaks toimimiseks koolis, elus ning samuti jalgpallis. Ilma kehaliselt aktiivselt olemiseta ei saa mängida jalgpalli ning samuti võib tekkida probleeme tervisega.

5. METOODIKA

5.1 Arendusuuringu eesmärk

Arendusuuringused tegelevad erinevate eluvaldkondade praktiliste probleemide lahendamisega, mille tulemuseks on uurimistööl põhinev praktiline lahendus. (Simonsen, Baerenholdt, Büscher, Scheuer, 2011, 4.) Sellisena on arendusuuringus rakendusuuringus, mis kasvab välja mingist elutegelikkuse praktilisest probleemist, kus lahenduse leidmisel peetakse silmas eelkõige selle konkreetseid kasutajaid. Arendusuuring lähtub mingist vastuolust, vajakajäämisest või uuest ideest, vajaduses kasvatustegelikkuses midagi muuta või parandada ning seetõttu on autoriarendusliku magistritöö eesmärgiks koostada õppeaineid lõimiv õppematerjal „Jalgpall 3. klassile“ õppetöoks motiveeriva lisamaterjali esitamise võimaldamiseks. Jalgpallikeskne õppematerjal tuleneb jalgpalli populaarsusest Eestis ja üha enam ja enam lapsi liitub jalgpallitreeningutega ning lisaks sai valiku tegemisel määravaks autori individuaalne huvi antud teema kohta.

Õppematerjal loodi sellel eesmärgil, et põhilised õppeained nagu matemaatika ja eesti keel saaksid keskse rolli, sest nad on suure mahu ja tundide arvuga õppeained, mis ühtlasi omavad suurt rolli ka õppe edukuse määramisel. Kolmanda õppeaine valikul sai määravaks see, et jalgpall ja inimeseõpetus omavad mõlemad omavahelisi seoseid ning on eluliselt seotud. Inimeseõpetuse harjutuste väike maht tulenes sellest, et õppeaine teemakäsitus ise on koolis väikesema mahuga kui näiteks matemaatika või eesti keel.

Ainetevahelist lõimingut täielikult ei rakendatud, sest kõikides õppeainetes on palju spetsiifilisi oskusi, mida tuleks harjutada iseseisvate teemadena.

Õppematerjali koostamisel lähtuti 2015. aasta riiklikus õppekavas kehtestatud õpiväljunditest 3. klassi ehk I kooliastme lõpul. Olulisteks suunisteks on artiklid riikliku õppekava lisamaterjalidena ilmunud lisa 1 „Keel ja kirjandus“, lisa 3 „Matemaatika“ ja lisa 5 „Sotsiaalsed“ valdkonnaraamatutes. Kuna materjali valikut suunab ennekõike teema, siis on kavandatavas õppevaras hea lõimida erinevaid õppeaineid nagu näiteks eesti keel ja matemaatika ning inimeseõpetus ja seetõttu jälgitakse ka lõimingu võimaluste kohta koostatud õpetajakoolitusmaterjale.

Harjutuste ja ülesannete loomisel võeti aluseks põhimõtete, sellest oleks kasu kõigile osapooltele – õpiraskust ja -motivatsioonipuudust kogevatele õpilastele. Samuti loodi mõningaid raskemaid ülesandeid õpilastele, kes ei koge eelmainitud probleeme, aga on samuti jalgpalliga seotud, sest hoolimata sellest, et nad ei koge õpimotivatsiooni puudust või – raskust, vajavad nemadki veidi spetsiifilisemat ja individuaalsemat lähenemist, et selliseid probleeme ei tekiks.

Vastavalt eesmärgile on õppematerjalile püstitatud alljärgnevad ülesanded:

1. koostada nimetatud klassile sobivaid, õppekavalisi õpitulemusi silmas pidavad ülesanded;
2. koguda nende kohta eksperthinnangud ja ettepanekuid tegevõpetajatelt;
3. analüüsida eksperthinnanguid ja ettepanekuid ja teha nende alusel materjalis parandusi ja täiendusi;
4. avaldada materjal veebis pdf formaadis, et kõigil huvitatutel oleks võimalus sellega tutvuda ja samuti seda ka kasutada;
5. materjal on soovi korral aluseks järgmistele tudengitele, kes soovivad uurida, kuidas ja mil määral loodud teemavihik on õppeprotsessi kaasatud ning milline on olnud selle mõju õpilase edasisele arengule;

5.2 Valim ehk eksperthinnangute kogumine ja analüüs

Autor võtab oma töös uurimise alla tegevõpetajad. Sellest lähtuvalt kasutab autor valimi triangulatsiooni, kus 6 tegevõpetajat annavad eksperthinnanguid arendusliku magistritöö teemavihikule. John W. Creswelli (2014) valimi liigituse järgi olen valinud oma valimistüübiks lihtsa juhuvalimi, kus õpetajad valitakse ainealaselt ning selleks, et tagada valiidsus hindab arendusliku magistritöö teemavihikut kuus tegevõpetajat, kes on oma ainet koolis edasi andnud rohkem kui viis aastat. See tähendab seda, et kõigil antud aine õpetajatel, kes õpetavad antud klassis seda ainet, on võimalus pääseda juhuslikult valimisse. Kui valim on teemavihikule tagasisidet andnud, siis autor analüüsib saadud tulemusi ning teeb töös vastavad korrektiivid.

Teemaraamatu koostamise protsessi käigus sooritati ka piloteering, mis oli vajalik selleks, et näha oma töö kitsaskohti või puudujääke ning samuti sai too autor piloteeringu kaudu uusi ideid ja vaatenurki.

Piloteering on planeerinud läbiviimiseks kahe õpetajaga, kes ei pea kuuluma valitud eksperthinnanguid andvate õpetajate valimisse, mis moodustati juhuvalimi kaudu.

Eksperthinnangute kogumiseks kasutati rakendust loovat uurimust ehk arendusuuringut. Arendusuuringu meetodiks on valitud küsimustik, mis koostatakse ainealaselt valitud tegevõpetajatele eksperthinnangute andmiseks. Õpetajate küsimustik on koostatud tabeli vormis kolmele õppeainele eraldi ning hinnanguid antakse igale ülesandele.

Koostatud küsimustiku uurimisest tehti kokkuvõtte, millest selgus, kuidas õpetajad ülesannete motiveerivust, jõukohasust ja vastavust õppekavas taotletud õpitulemustele hindavad. Kõik kuus eksperthinnangut töötati läbi üheskoos ning õpetajate arvamused iga ülesande juures kõrvutati. Vastavalt õpetajate tähelepanekule ja kommentaaridele tegi autor õppematerjalis parandusi ja muudatusi. Analüüsides tagasisidet tekkis olukordi, kus autor ei näinud muudatuste tegemise vajadust, sest eksperthinnanguid andvad õpetajad, kes ei ole kursis jalgpallispetsiifiliste mõistetega ei oskagi hinnata sellealase informatsiooni raskust, aga õpilased, kes tegelevad jalgpalliga, on selliste asjadega kursis ning neile see raskusi ei valmista.

Õppematerjali koostamise aluseks on õpilased, kelle huvialaks on jalgpall, aga kogevad õppeprotsessis õpimotivatsiooni või koguni õpiraskust, mis lõpptulemusena häirib tema arengut koolis ning jalgpallitreennis, sest Rees ja Miracle (2000) on välja toonud, et õpilased, kes on koolis edukad ning heade õpitulemustega, suudavad ka jalgpallitreeningus pakutavad teadmised ja oskused maksimaalselt vastu võtta.

Õppematerjal on koostatud õpilase vaates ning õpetaja vaade on peidetud kujul harjutuste-ülesannete sees.

6. KOKKUVÕTE

Jalgpalli populaarsus aasta-aastalt kasvab ning üha rohkem õpilasi suundub selle huviala juurde, mis omakorda toob esile probleemi, et individuaalne ja huvialakeskne õppimisprotsess on jalgpallihuvilistele õpilastele on vajalik, sest huvitaval teemal õppeülesannete lahendamine tõstab õpilaste õpimotivatsiooni ning läbi selle paranevad ka tulemused. Jalgpallialast lähenemist õppeprotsessis on vähe ning seetõttu on autor sellise teemavaliku kasuks otsustanud.

Arendusliku magistritöö eesmärgiks oli luua õppematerjal 3. klassi õpilastele, kelle huvialaks on jalgpall, aga kogevad koolitöös õpimotivatsiooni puudust või koguni –raskust, mis takistavad õpilasel saavutada häid õppetulemusi koolitöös. Töö koostamise käigus tutvus üliõpilane lähemalt kirjandusega, mille põhjal valmisid teooriapeatükid õpiraskustest, õpimotivatsioonist, jalgpallist kui sportmängu kasvatuslikust sisust ning kooliõpilaste kehalisest aktiivsusest.

Loodud õppematerjalile koguti eksperthinnanguid kuuelt tegevõpetajalt, kes etteantud küsimustiku abil hindasid õppematerjali huvitavuse, jõukohasuse ning õppekavale vastavuse poolest. Õpetajate vastustest selgus, et nad peavad mõtet vahvaks, huvitavaks ning vajalikuks, aga samas märgivad, et jalgpall on väga spetsiifiline ala ning vajab sellealaseid teadmisi. Samuti leidsid nad, et ülesanded on kooskõlas põhikooli riiklikus õppekavas väljatoodud õpitulemustega ning pakuvad õpetajatele lisavõimalusi õppetegevuse planeerimisel. Õpetajad leidsid, et ülesanded on hästi lõimitud ning elulised, mis annab võimaluse lapsele õpitut ka kohe reaalses elus tajuda.

Õpetaja tagasisidest selgus, et õpiraskustega õpilaste jaoks oleks vaja mõningaid ülesandeid muuta ja lihtsustada, sest õpiraskuste liike on erinevaid ning lähtuda tuleb konkreetsest lapsest ja tema õpiraskustest.

Autori arvates võiks olla õppematerjal olla väga heaks aluseks järgmistele tudengitele, kellel oleks võimalik testida ja viia läbi uurimust õpilaste hulgas, et näha kuidas ja mil määral on õpilastele ja õpetajale õppetöös abiks olnud.

KASUTATUD ALLIKAD

Van Lingen, B. (1997). *Jalgpalli õpik*. Sunprint Invest OÜ

Below. E, Koik. L, Koni. O, Reinlo. O, Saar. E, Sillak. K.- R, Vainula. V. (1970). *Jalpell – minevikust tänapäevani*. Tallinn: Eesti raamat.

Harro, M. (2004). *Laste ja noorukite kehalise aktiivsuse ning kehalise võimekuse mõõtmise käsiraamat*. Tartu: TÜ Kirjastus.

Loko, J. (2002). *Laste ja noorte spordiõpetus*. Tartu: AS Atlex.

Loko, J. (2007). *Sportlase ettevalmistus. Metoodilisi juhiseid treeneritele ja sportlastele*. Tartu: AS Atlex.

Raudsepp. L, Viru. A . (1996). *Motoorne areng*. Tartu: AS Atlex.

Hussar V. (2002). *Laste kehaline aktiivsus ja tervis*. Õpetajate Leht. 12

Martinson, M. (2010). *Õpiraskused: kelle probleem? Kust otsida lahendusi?* Tartu: Koolibri.

Krull. E. (2000). *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat*. Tartu: TÜ kirjastus.

Hein. V. (2011). *Spordipedagoogika*. Tartu: TÜ kirjastus.

Mägi, K. (2010). *Motivatsiooniline areng*. Rmt. E. Kikas (Koost.). *Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes*. Tartu: Haridus- ja teadusministeerium

Mägi, K. (2010). *Õpiraskustega õpilased*. Rmt. E. Kikas (Koost.). *Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes*. Tartu: Haridus- ja teadusministeerium

Goldstein, S. Mather N. (1998). *Overcoming underachieving: an action guide to helping your child succeed in school*. New York: John Wiley & Sons.

Raudsepp, A. (2011). Motivatsioon ja eesmärkide püstitamine. *Orienteeruja nr 4*. Lk 38 -39

Kaasik. I, Kõlar. J.-M, Lehtmets. K. (2001). *Jalgpalliõpik*. Tallinn: Kirjastus Kogea, Balti Raamat OÜ

Koka, A. (2006). *The role of perceived teacher feedback and perceived learning environment on intrinsic motivation in physical education*. Tartu: University of Tartu.

Habicht. J, Pruun. O, Rummo. M, Värnik. T. (2001). *Täielik entsüklopeedia: jalgpall. Rikkalikult illustreeritud teejuht jalgpallimaailma*. Tallinn: Varrak

Page, S. (2007). *Coaching kids' football: safe, fun and positive for all ages*. London: A & C Black Publishers Ltd

Rees R.C, Miracle W.A.(2000). Education and sports. Rmt Coakley, J, Dunning, E. (Koost.) *Handbook of sports studies*. SAGE Publications Company

Cook, M. (2006). *Soccer coaching the professional way*. London: A & C Black Publishers Ltd

Simonsen. J, Baerenholdt J. O, Büscher. M, Scheurer J.D. (2011). *Design Research*. New York: Routledge

Raudsepp. L, Hannus. A, Matsi. J, Koka. A. (2010). *Sportpsühholoogia õpik*. Tartu: AS Atlex

Põhikoolist väljalangevus on sotsiaalne probleem. [2014, juuni 3].

http://www.mahena.org/files/documents/Huvitav%20lugemine/ARTIKKEL_Sotsiaaltoe_2011_Naarits.pdf

Lõiming – lõimingu võimalusi põhikooli õppekavas. [2014, juuni 3].

<http://www.curriculum.ut.ee/sites/default/files/sh/lõimingukogumik.pdf>

Vabariigi Valitsus. (2011). *Põhikooli riiklik õppekava*. Riigi Teataja I [2014, september 1]
<https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020>

Creswell, John W. (2014). *Research design. Qualitative, quantitative & mixed methods approaches. Fourth Edition* [2015, detsember 8].
<https://ois.tlu.ee/ois2/docs/KODUL.12515/Research%20Desing%20John%20W%20%20Creswell.pdf>

Eesti Päevaleht. (2002). Jalgpall on Eesti kõige populaarsem spordiala. [2016, aprill 19].
<http://epl.delfi.ee/archive/jalgpall-on-eesti-koige-populaarsem-spordiala?id=50940411>

LISA 1. Õppematerjali harjutused ja ülesanded

EESTI KEEL

Harjutus 1

Loe tekst läbi ning vasta küsimusele. Mõtle loole ise lõpp ning kirjuta see vihikusse.

Pärast kooli helistas Armando emale, et läheb jalgpallitreanni. Jaani ja Priiduga koos kõndisid nad staadionile. Nõmme Kalju treener oli kiilaspäine ja tüse mees. Priit ütles treenerile, et ta võttis kaasa ühe sõbra. Treener andis Priidule käega märku, et las sõber näitab, mida oskab. Trenn läks lahti. Armando mängis meisterlikult nagu ikka ja seda oli tõesti põnev vaadata, sest ta oli teistest trennikaaslastest silmnähtavalt väiksem ja noorem. Kiiruses jäi Armando sageli alla, eriti Jaanile, aga palli valdamine oli Armando leivanumber. Priit oli mängijatest ainus, kes mõnikord harva suutis palli Armando jala juurest eemale lüüa. Pärast trenni tahtis treener kõigi kolme poisiga rääkida, esmalt tutvustas ta end Armandole. Treeneri nimi oli Timo. Pärast enesetutvustamist üüris treener Armando käest, et kuidas too Nõmmele sattus. Kui Armando oma nime ütles ja teatas, et kolis siia Argentiinast, siis hakkas Timo naerma. Mõni hetk hiljem vaatas treener Timo kelmikalt Jaani ja Priitu ning küsis: „Kas teie teate, kes on Diego Armando Maradona?”

1. Mis oli selle klubi nimi, kuhu Armando trenni läks?

.....

2. Mis oli Armando uue treeneri nimi?

.....

3. Millisest riigist Armando Eestisse kolis?

.....

4. Milles oli Armando kõige tugev ning milles ta teistele alla jäi?

.....

5. Kellega koos läks Armando jalgpallitreanni?

.....

Harjutus 2

Loe teksti ning täida lüngad kasutades allpool toodud sõnu. Vasta allpool toodud küsimustele.

Kui Armando järgmine päev kooli _____, jäi klass hiirvaikseks. Lapsed olid enne omavahel midagi Armandost sosistanud, kui poiss uksest sisse _____. Enamik poisse _____ nüüdki Armandot silmanurgast. See tumeda nahaga poiss oli väike ja kõhn, aga ometi jalgpallis nii andekas. Kristjan _____ oma pinginaabrit Armandot imeliku pilguga. Temagi oleks nagu alles nüüd Armandot imeliku pilguga esimest korda õieti tähele pannud. Ka Kristjanile _____ jalgpall. Ta oli esimese klassi parim mängija, aga mitte nii osav, et tal teise klassi poiste mängu asja oleks olnud. „Kus sa niimoodi mängima oled _____?” küsis Kristjan imetleva hääletooniga keset tundi. „ArgentinosJuniorsi koolis” _____ Armando vaikselt, et õpetaja ei kuuleks. „Kas see on mingi jalgpallikool?” _____ Kristjan. „Jah” _____ Armando vaikselt.

(jõudis, vastas, astus, päris, piidlesid, vastas, vaatas, õppinud, meeldis)

Vasta küsimustele:

Kuidas nimetame neid sõnu, mida sa lünkadesse kirjutasid? _____

- a) nimisõnad b) tegusõnad c) omadussõnad d) asesõnad

Millistele küsimustele need sõnad vastavad?

Koosta ise 5 lauset vabalt valitud sõnadega nii, et igas lauses oleks vähemalt üks tegusõna.

Harjutus 3

Loe alljärgnevat pressiteadet suvelaagrite kohta ning vasta küsimustele.

Sel nädalal algas registreerimine Eesti Jalgpalli Liidu (EJL) ja Rimi suvelaagritesse. Juba esimeste päevadega broneeriti ligi veerand laagrikohtadest.

Kokku toimub juunis ja augustis 56 laagrit enam kui 2000 laagrikohaga. Esimese kolme päevaga registreeris laagrisse 450 last.

Kõikides laagrites on juhendajateks jalgpalliliidu poolt koolitatud noortetreenerid, kes tagavad kvaliteetse treeningu ühildades selle mängulõbuga. Eelnev kokkupuude jalgpalliga pole vajalik. Laagritest on oodatud osa võtma 6–12-aastased lapsed.

Esimesed laagrid leiavad aset 13.–17. juunini, teine laager saab alguse 8.–12. augustil.

Juunikuu laagrid: Ahtme, Emmaste, Haapsalu, Häädemeeste, Kadrina, Keila, Kihnu, Kose, Kuldre, Kuressaare, Kärkla, Laagri, Lihula, Orissaare, Põlva, Pärnu, Saue, Tamsalu, Tartu, Tallinn Ajax, Tallinn Kalev, Tallinn Kotka, Tallinn Nike, Tallinn Pirita, Tallinn Sportland (tüdrukud), Viljandi, Vinni, Võru.

Laagri hind on 75 eurot. Hinna sees on jalgpallivarustus, mis sisaldab lühikeste varrukatega ning mängija eesnimel särke, lühikesi pükse ja sokke (helesinine/must/helesinine).

Mitmes Eesti maakonnas toimuvad juunikuu laagrid?

Mis kuupäeval toimub teine laager?

Kui palju maksab laager ühele lapsele?

Kes on laagrite korraldajad?

Kui palju lapsi registreeriti esimese päevaga?

Kas sina oled kunagi osalenud suvelaagris? Kui jah, siis millises maakonnas see toimus?

.....

Mida	sisaldab	laagri	hind?
------	----------	--------	-------

.....

Harjutus 4

Loe Cristiano Ronaldo elulugu ning vasta küsimustele.

Cristiano Ronaldo dos Santos Aveiro (sündinud 5. veebruaril 1985 Funchalis, Madeiral) on Portugali jalgpallur.

Ta mängib alates 1. juulist 2009.aastast Hispaania kõrgliiga klubi Madridi Reali eest ja kuulub Portugali jalgpallikoondisse. Ronaldo on peamiselt vasak ääreründaja, kuid on mänginud ka teistel ründavatel positsioonidel.

Tema teine eesnimi Ronaldo, mis on tema mängijanimi, on tulnud Ronald Reagani nime järgi, kes oli tema isa lemmiknäitleja. Ronaldol on vanem vend Hugo ning kaks vanemat õde Elina ja Liliana Cátia. Ronaldol on ka poeg Cristiano Ronaldo Junior. Tal on ka oma riidefirma, mille nimi on CR7, mis on ühtlasi ka tema hüüdnimi.

Manchester United ostis Ronaldo 2003. aastal Lissaboni Sportingult 12,24 miljoni Suurbritannia naela eest. Ronaldost sai klubi esimene portugali mängija. 26. juunil 2009 teatas Madridi Real, et Ronaldo liitub klubiga 1. juulil ning ületuleku maksumus oli 80 miljonit naela. Ronaldo sõlmis Madridi Realiga kuueaastase lepingu.

Mis on CR7 täisnimi?

Mitu õde-venda Cristianol on ning mis on nende nimed?

.....
.....

Millal liitus Ronaldo Real Madridi jalgpalliklubiga?

Millises klubis alustas Ronaldo oma jalgpalluri karjääri?

Milline oli ülemineku summa, mille Real Madrid pidi Manchester Unitedile maksma?

.....

Milline oli sinu jaoks kõige huvitavam fakt selles tekstis?

.....
.....

Harjutus 5

Uuri pilte ning vasta alljärgnevatele küsimustele.

Mis on alumises reas kõige vasakpoolsemal pildil? _____

Mis on ülemises reas pallist vasakul? _____

Mis on alumises reas kõige parempoolsemal pildil? _____

Mis on alumises reas lipule eelnev element? _____

Mis on ülemises reas palli ja vile vahel? _____

Mis on ülemises reas paremalt ese? _____

Mis on alumises reas kaptenipaela ja kohtunike vahel? _____

Mis on ülemises reas kaartide jalgpallijalanõude vahel? _____

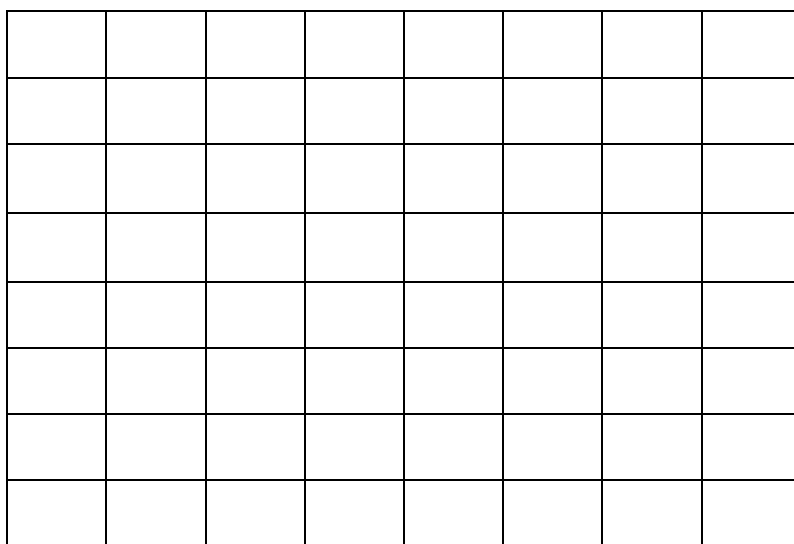
Mis on ülemises reas paremalt kolmas ese? _____

Mis on ülemises reas vasakul viies ese? _____

Harjutus 6

Kuidas jõuab poiss jalgpalliväljakuni? Märki teekond kuidas?

Alusta poisist: üks ruut – üles, kaks ruutu – vasakule, kaks ruutu – üles, üks ruut – paremale, üks ruut – alla, üks ruut – paremale, kaks ruutu – üles, üks ruut – vasakule, kaks ruutu – üles, üks ruut – vasakule, üks ruut – üles, kaks ruutu – vasakule, kaks ruutu – alla, kolm ruutu – vasakule, kolm ruutu – üles

Harjutus 7

Joonista ristküliku keskele üles jalgpall, paremale keskele jalgpallijalanõud. Ristküliku alumisse vasakusse nurka joonista mängija, alla keskele kollane ja punane kaart. Ristküliku alumisse paremasse nurka joonista värav, üles vasakusse nurka kohtuniku lipp. Joonista vasakule keskele väravavahi kindad ning üles paremasse nurka kirjuta oma lemmiklubi nimi.

Harjutus 8

Lisa sõnamängu puuduvad tähed. Kirjuta sõna punktiirjoonele.

K__HT__N__K-

JA__G__A__L-

V__R__V-

__Ä__GI__A-

__U__A__E-

V__R__V__V__HT-

__E__AL__I-

__R__E__E-

K__R__STUS__L__-

__A__A__ÖÖ__-

Harjutus 9

Kirjuta tabelisse alljärgnevad sõnad. Jälgi, et sõnad vastaksid tabelis toodud reeglile!

pall, jalgpall, meeskond, väravavaht, mängija, kohtunik, treener, ründaja, hooaeg

Sõnas on üks täishäälik	Sõnas on vähemalt 3 erinevat täishäälikut	Sõnas on vähemalt 3 erinevat kaashäälikut

Harjutus 10

Loe sõnad.

JALGPALL

VÄRAV

PALL

KOHTUNIK

MÄNGIJA

A. Mitu tähte on igas sõnas? Kirjuta ähtede arv sõna all olevasse kasti.

B. Kirjuta sõnad punktiirile nii, et alustad sõnast, milles on kõige vähem tähti.

.....

.....

.....

Harjutus 11

Mis on pildil? Märki iga pildi juurde häälikute arv sõnas.

Harjutus 12

Kirjuta vastandtähendusega sõnu.

Kardab vastasmängijat – _____

Aus mäng – _____

Lihtne värav – _____

Päevane mäng – _____

Talvine hooaeg – _____

Märg väljak – _____

Kurb mängutulemus – _____

Aeglane ründaja – _____

Rõõmus treener – _____

Määratud mänguvorm – _____

Vali esimesest tulbast väljendeid ning moodusta nendega lauseid oma treeningpäeva kohta.

Harjutus 13

Lõpeta lause ja vasta küsimustele.

Mulle meeldib mängida jalgpalli. Minu lemmikmängija on

- 1) Mitu sõna on lauses?
- 2) Lause esimene sõna on?
- 3) Missuguse tähega algab lause?
.....
- 4) Mis märk peab olema selle lause lõpus?

Oh üllatust! See noormees seal on mängija? Appi, ta on kuulus!

- 1) Mitu sõna on lauses?
- 2) Lause esimene sõna on?
- 3) Missuguse tähega algab lause?
.....
- 4) Mis märk peab olema selle lause lõpus?

Issi, vaata, seal on minu treener! Kas sa julgeksid tema juurde ja küsida
.....?

- 1) Mitu sõna on lauses?
- 2) Lause esimene sõna on?
- 3) Missuguse tähega algab lause?
.....
- 4) Mis märk peab olema selle lause lõpus?

Harjutus 14

Moodusta etteantud sõnadega lauseid (3).

jalgpalli	Silver	jalgpall	mängib
murul	armastab	õues	Roheline

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Harjutus 15

Juttu kirjutades on juhtunud mõne lause puhul viga. Aita laused õigesti parandada.

Pillejalgpallitrenniskäib

.....

RealMadridHispaaniaklubion

.....

Jalgpallonspordialatore

.....

Harjutus 16

Uuri pilti ning koosta küsimusi, millele saab pildi vaadates vastata.

.....

.....

.....

.....

.....

C. Kujuta ette, et sina oled selles olukorras ning mõtle, mida võivad mängijad sel hetkel öelda. Koosta dialoog.

.....

.....

.....

.....

.....

Harjutus 17

- 1) Täherägastikku on peidetud 12 kuulsa jalgpalluri nime. Kirjuta iga jalgpalluri kohta üks fakt, vajaduse korral kasuta interneti abi.

T	P	N	M	A	R	C	E	L	O	R	T	E	Y	U
E	R	E	R	E	A	W	O	N	A	A	L	U	G	G
R	O	R	T	R	S	E	L	E	V	E	V	D	Ö	G
F	N	A	E	Z	E	G	T	Y	M	I	B	T	T	A
G	A	L	A	T	L	H	R	M	P	J	Z	A	R	T
H	L	P	S	E	R	A	I	A	U	E	I	E	D	L
J	D	I	F	G	T	K	T	R	E	T	L	O	S	O
K	O	U	G	H	U	J	A	A	R	L	H	L	E	F
M	T	E	J	J	I	L	L	I	N	R	D	P	A	P
A	R	R	A	M	O	S	K	T	H	A	A	R	H	E
P	I	T	N	L	K	S	E	U	G	I	R	D	O	R
I	D	G	L	O	L	I	P	P	U	B	D	T	L	R
E	S	U	A	R	E	Z	O	A	E	S	G	N	K	T
R	F	B	P	L	H	O	T	L	R	U	H	U	P	U
A	M	E	Z	N	E	B	L	R	A	M	E	S	S	I

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Harjutus 18

Kes on need mängijad? Vaata pilti ning kirjuta pildi alla mängija nimi, vajadusel kasuta interneti abi.

Harjutus 19

Lahenda anagrammid. Leia, missugustes jalgpalliklubides poisid mängivad.

KASPAR – TAILLAVCLDEFNAIN –

MATTIAS – RVAJKSANATRN –

RAUNO – FLARONAFCLATNIL –

CHRISTAIN – CNÕUFEKJMLAM –

Harjutus 20

Kleebi jalgpallimänguga seotud meeskonnaliikme nimetus tabelis sobiva tegevuse järele.

Lõika välja jalgpallimeeskonna liikmed.

KAPTEN	RÜNDAJA
TREENER	STAADIONI HALDAJA
KOHTUNIK	KAITSJAD
VÄRAVAVAHT	FÜSIOTERAPEUT

Jalgpallimängu tegevused	meeskonnaliikme nimetus
Lööb väravaid	
Jälgib reeglite täitmisi	
Arendab mängijaid	
Hoiab värava puhtana	
Ravib mängijaid	
Võistkonna liider	
Hooldab jalgpalliväljakut	
Väravavahi suuremad abistajad värava puhtana hoidmisel	

MATEMAATIKA

Ülesanne 1

Tallinna jalgpalliklubid FC Flora ja FC Levadia kohtusid Eesti meistrivõistlustel. Mängu alustab 22 mängijat. Nende kahe omavaheline mäng on alati olnud põnev ja pingeline. Teisel poolajal teenisid kaks FC Levadia mängijat ning üks Flora mängija punase kaardi. Seega oli mängu lõppedes väljakul 19 mängijat.

Koosta tähte sisaldav avaldis ja arvuta tähe arvväärtus. Lahenda ülesanne vihikusse.

Ülesanne 2

Kui kaaluda korraga ära Cristiano Ronaldo ja Lionel Messi, siis on kehakaalude summaks 150 kg. Kui kaaluda Cristiano Ronaldo ilma Lionel Messita, tuleb kilosid 83. Kui palju kaalub Lionel Messi?

.....

.....

.....

Ülesanne 3

Mis arv on särgil? Arvuta! Võrdle särginumbreid (<, >, =).

Ronaldo särgi number $89 - 82$ $89 - 79$ Messi särgi number

Vassiljevi särgi number $82 - 46 - 22$ $78 - 53 - 10$ Ragnar Klavani särgi number

Benzema särgi number $81 : 9$ $78 - 69$ Lewandowski särgi number

Karol Metsa särgi number $3 \cdot 6$ $49 : 7$ Sander Puri särgi number

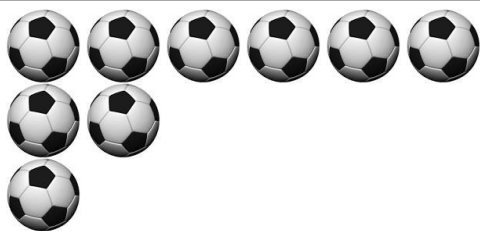
Ülesanne 4

Kirjuta Tallinna jalgpalliklubi treenerite palgaarvestuse tabelisse puuduvad arvud ja arvsõnad.

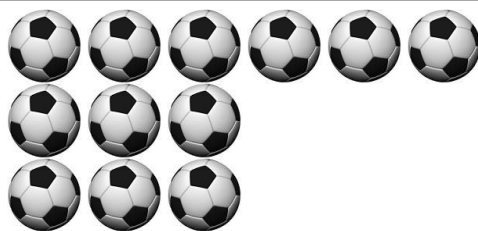
Töötaja	Töötasu augustis	
Kaarel Kuld	725 eurot	Seitsesada kakskümmend viis eurot
Eha Lepp	896 eurot	
Leana Kallas		Viissada kuus eurot
Rita Rebane		Kaheksasada kümme eurot
Rainer Kuusk	953 eurot	
Rauno Saar	818 eurot	

Ülesanne 5

Treener on paigutanud kahele väljakule pallid ebavõrdselt. Kuidas tuled pallid jaotada nii, et neid oleks igas reas võrdselt?

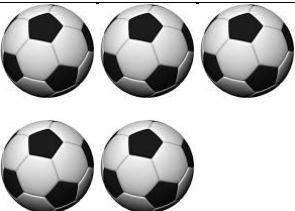
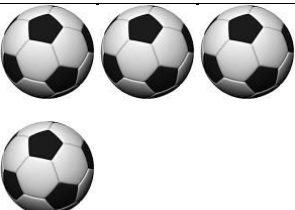
Igas reas peaks olema ____ jalgpalli.

Igas reas peaks olema ____ jalgpalli.

Ülesanne 6

Otsusta pallide järgi, mis arvuga on tegemist. Kirjuta arv numbritega kolmandasse lahtrisse.

 Kümnelist	 ühelist	K Ü
 Kümnelist	 Ühelist	K Ü
 Kümnelist	 Ühelist	K Ü
 Kümnelist	 Ühelist	K Ü

Ülesanne 7

Arvuta sporditarvete hinnad peale allahindlust. Iga kauba hinda on alandatud 29 euro võrra.

Vana hind	86 eurot	74 eurot	67 eurot	138 eurot
Uus hind				

Ülesanne 8

Mis arvud sobivad pildi asemele?

$$19 + 7 = \text{soccer ball}$$

$$\text{soccer ball} = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$\text{soccer ball} - 8 = \text{sneakers}$$

$$\text{sneakers} = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$\text{sneakers} + 9 = \text{red and yellow cards}$$

$$\text{red and yellow cards} = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$\text{red and yellow cards} + 5 = 32$$

Ülesanne 9

Sinu ees on Eesti meistrivõistluste Premium liiga tabel. Uuri tabelit! Leia ja arvuta vastused alljärgnevatele küsimustele. Esimene tulp näitab peetud mängude arvu, teine tulp võitude, kolmas tulp viikide, neljas tulp kaotuste, viies tulp näitab väravate vahet ning kõige viimases tulpas on punktide summa.

Liiga tabel							
1	Tallinna FC Flora	34	26	3	5	69:22	81
2	Tallinna FC Levadia	34	21	10	3	73:30	73
3	Nõmme Kalju FC	34	21	4	9	66:34	67
4	Tallinna FC Infonet	34	16	11	7	49:27	59
5	JK Sillamäe Kalev	34	15	8	11	59:41	53
6	JK Narva Trans	34	14	7	13	49:43	49
7	Paide Linnameeskond	34	7	6	21	47:72	27
8	Pärnu Linnameeskond	34	6	8	20	37:84	26
9	Tartu JK Tammeka	34	6	4	24	37:94	22
10	Viljandi JK Tulevik	34	6	3	25	32:71	21

1. Arvuta, mitu punkti on Tallinna FC Floral võrreldes Tallinna FC Levadiaga rohkem kogutud ning mitu punkti on Tallinna FC Infonetil vähem kogutud kui FC Floral?
.....
2. Mitu mängu tuleb Premium liigas võistkondadel kokku, kui on teada, et iga võistkond mängib iga võistkonnaga neli korda läbi?
.....
3. Kui liita tabeli kolme viimase võistkonna Pärnu, Tammeka ja Viljandi punktid. Kas on neil rohkem punkte kui tabeliliidril Floral?
.....
4. Leia Nõmme Kalju ja Tartu Tammeka väravate vahe ning võrdle neid omavahel.
.....
.....
5. Kui Narva Transil on võidetud 14 mängu ning neil on punkte kokku 49, siis mitu punkti saadakse võidu eest?
.....
.....
6. Koosta ise üks ülesanne kasutades tabelis toodud andmeid. Lahenda ülesanne vihikusse.

Ülesanne 10

Real Madridi mängule sõitsid ühes bussis 46 sõitjat. Bussist lahkusid kaks peatust varem mõned reisijad, et enne mängu osta fänni atribuutikat. Arvuta, mitu sõitjat väljus, kui bussi jäi 18 reisijat.

.....

.....

.....

Koosta oma pinginaabrile ise tekstülesanne ülesanne, kui sa tead, et vähendatav on 82 ja vahe on 38.

.....

.....

.....

.....

Ülesanne 11

Jalgpalli treeninggrupp avatakse siis, kui kokku tuleb 28 huvilist, praeguseks on registreerunud 16 õpilast. Mitu õpilast peab veel registreerima, et treeninggrupp avataks?

.....

.....

.....

.....

Ülesanne 12

Kuidas on inglise keeles kohtunikud. Arvuta ja saad teada.

$50 + 16 = \underline{\quad\quad} \quad \text{F}$

$67 + 7 = \underline{\quad\quad} \quad \text{S}$

$28 + 11 = \underline{\quad\quad} \quad \text{E}$

$77 + 8 = \underline{\quad\quad} \quad \text{E}$

$32 + 55 = \underline{\quad\quad} \quad \text{R}$

$23 + 9 = \underline{\quad\quad} \quad \text{E}$

$74 + 23 = \underline{\quad\quad} \quad \text{E}$

$45 + 7 = \underline{\quad\quad} \quad \text{R}$

87	39	66	97	52	85	32	74

Ülesanne 13

Lahenda ülesanne vihikusse ja arvuta kirjalikult.

Joseph tahab minna Eesti-Inglismaa jalgpallimängule, mille pilet maksab 26 eurot. Lisaks sellele toimub kuu lõpus Eesti koondisel ka sõprusmäng Gruusia vastu, mille mängupilet maksab 15 eurot. Arvuta, kui palju kulub Josephil nende kahe mängu peale raha kokku.

.....

.....

.....

.....

.....

Ülesanne 14

Arvuta. Värv jalgpall vastusega 83 siniseks, 92 punaseks, 95 roheliseks ja 85 kollaseks.

		6	3						3	5							2	7		
	+	2	9						+	4	8						+	6	8	

		3	7						5	9							2	6		
	+	4	8						+	2	4						+	6	6	

Järjesta saadud vastused, alustades kõige väiksemat.

.....

Ülesanne 15

Arvuta. Värvi jalgpall vastusega 39 siniseks, 47 punaseks, 17 rohelisteks, 66 mustaks.

	1	2	6					1	3	5						5	4		
-		8	7					-		6	9					-	3	7	

		9	7						9	5						1	8	6	
	-	3	1					-	4	8						-	1	3	9

B. Vali üks endale meelepärased arvud ja koosta vihikusse ülesanne.

Ülesanne 16

Arvuta peast või kirjalikult. Nii saad teada, millal toimusid alljärgnevad sündmused.

Esimesed maailmameistrivõistlused Uruguays

$$1265 + 665 = \dots\dots\dots$$

Saksamaa esimene MM-i võit

$$1061 + 893 = \dots\dots\dots$$

Real Madridi esimene medal Hispaania kõrgliigas

$$2015 - 84 = \dots\dots\dots$$

Esimesed Euroopa meistrivõistlused Prantsusmaal

$$895 + 1065 = \dots\dots\dots$$

Ülesanne 17

Lahenda tekstülesanne.

Marie ema ja isa töötavad mõlemad jalgpallitreeneritena. Isal on üks treeninggrupp rohkem kui emal ning isa kuupalk on 864 eurot, mis on 172 euro võrra rohkem kui ema kuupalk. Marie on alaealine ning riik maksab emale lastetoetust summas 45 eurot kuus. Samal päeval maksab ema Marie jalgpallitreeningute eest, mis on 215 eurot. Kui palju raha jäi emale alles pärast trennimaksu tasumist? Lahenda ülesanne vihikusse.

Ülesanne 18

Leia arvud, mis on peidus jalgpallide all. Kirjuta need allpool toodud tabelisse alustades esimesest tulpast ning liikudes tulpades ülevalt alla.

.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

Ülesanne 19

Rauno saadab Hispaaniasse Real Madridi mängijatele 10 postkaarti ning igale kaardile kleebib ta 3-eurose postmargi. Kui palju maksab Rauno 10 postmargi eest kokku?

.....

.....

Ülesanne 20

Arvuta ja saad teada, millise riigi alaliit pani aluse uuendatud mängureeglitega jalgpallile.

Kuigi jalgpall mänguna sai alguse 2–3 [aastat eKr Hiinas](#), siis kaasaegne jalgpall kujunes välja 19. sajandi teisel poolel [Briti saartel](#). Hiljem korduvalt uuendatud mängureeglitele pani 1863. aastal aluse _____ .

$4 \cdot 5 = \underline{\quad} \text{ A}$

$20 : 5 = \underline{\quad} \text{ N}$

$4 \cdot 10 = \underline{\quad} \text{ I}$

$20 : 10 = \underline{\quad} \text{ G}$

$6 \cdot 5 = \underline{\quad} \text{ S}$

$50 : 5 = \underline{\quad} \text{ L}$

$6 \cdot 10 = \underline{\quad} \text{ M}$

$45 : 5 = \underline{\quad} \text{ G}$

40	4	2	10	40	30	60	20	20

Ülesanne 21

Adidase jalgpallijalaõud maksavad 28 eurot, Nike jalgpallijalanõud aga maksavad 5 korda rohkem. Kui palju maksavad Nike jalgpallijalanõud? Lahenda ülesanne vihikusse.

Ülesanne 22

Guido käib FC Floras jalgpallitreennis ning nädalas on tal kokku 14 treeningtundi. Tema trennikaaslane Rauno aga harjutab nädalas 2 korda vähem. Mitu tundi nädalas kulutab Rauno jalgpallitreeningule Floras?

.....

.....

.....

.....

Ülesanne 23

Treener pani enne treeningu algust väljakule 20 palli, igasse ritta 4. Mitmesse ritta treener pallid jaotas?

.....

.....

.....

Ülesanne 24

Arvuta ja reasta vastused alustades kõige väiksemast.

$1 \cdot 5$	R
$9 \cdot 8$	O
$6 \cdot 9$	N
$8 \cdot 0$	A
$7 \cdot 4$	L
$8 \cdot 8$	D
$6 \cdot 7$	O

Maaailma parim jalgpallur aastal 2014 –

$48 : 8$	V
$36 : 9$	E
$14 : 7$	N
$18 : 18$	E
$32 : 4$	M
$81 : 9$	A
$42 : 6$	A

2018. aasta MM-i korraldajariik –

$6 \cdot 5$	H
$42 : 6$	A
$25 : 5$	K
$5 \cdot 9$	A
$7 \cdot 8$	N
$3 \cdot 4$	S
$24 : 3$	Ü
$32 : 8$	K
$56 : 8$	Ü
$4 \cdot 4$	R

Kõige kiirem värav MM-i ajaloos –

Ülesanne 25

Ketlinile kingiti sünnipäevaks 56- leheküljeline raamat, mis räägib jalgpalluri Pele eluloost. Esimesel öhtul luges ta sellest 14 lehekülge. Edasi luges ta iga päev ühe ja sama arvu lehekülgi. Mitu lehekülge luges Ketlin päevas, kui tal kulus lugemiseks veel 6 päeva. Koosta avaldis ja arvuta.

$(56 - \dots) : \dots = \dots$

Vastus.....

Ülesanne 26

Sportlandis müüdi ühel nädala 69 Real Madridi särki. Esimese kolme päevaga müüdi iga päev 12 särki. Kui palju müüdi ülejäänud nädalal? Koosta üks avaldis ja arvuta.

.....
.....
.....
.....

Ülesanne 27

Jalgpallilaagris korraldati nelja alaga teatevõistlus. Lastel tuli joosta palliga ja ilma pallita, ujuda ning hüpata kinniseotud jalgadega ning samal ajal hoides palli ühes käes. Kogu distantsi pikkus oli 2765 m. Esita distantsi pikkus järkvarvude summana. Iga liidetav esindab ühe ala pikkust. Mitu meetrit tuli palliga joosta, pallita joosta, ujuda ning hüpata?

.....
.....
.....
.....
.....

Ülesanne 28

Järjesta Eesti jalgpalliklubid asutamisaastate järgi, alusta kõige väiksemast.

Tartu SK 10 Premium 1995
Tallinna FC Flora 1990
Tallinna FC Levadia 1998
Paide Linnameeskond 1990
JK Narva Trans 1979
JK Sillamäe Kalev 1951
Nõmme Kalju FC 1923
Tallinna FC Infonet 2002

.....

.....

.....

Milline jalgpalliklubi on kõige noorem ning kui vana ta praeguseks on?

.....

Milline jalgpalliklubi on kõige vanem ning kui vana ta praegusel hetkel on?

.....

Ülesanne 29

A Le Coq Arena esise platsi sillutamiseks kulus 3245 rohelist ja 3283 valget kivi. Esita need arvud järkcarvude summana ja võrdle arve.

.....

.....

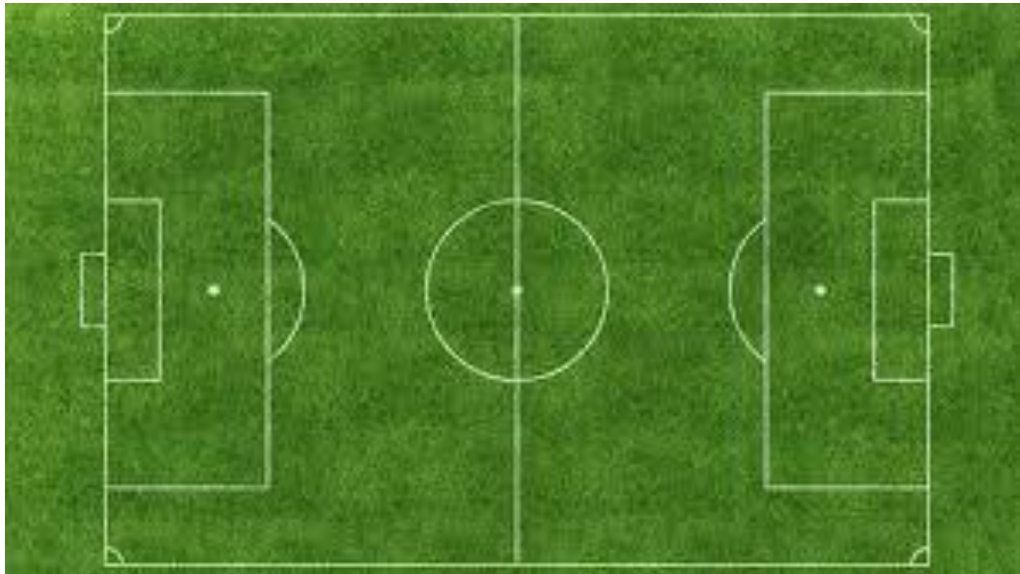
.....

.....

.....

Ülesanne 30

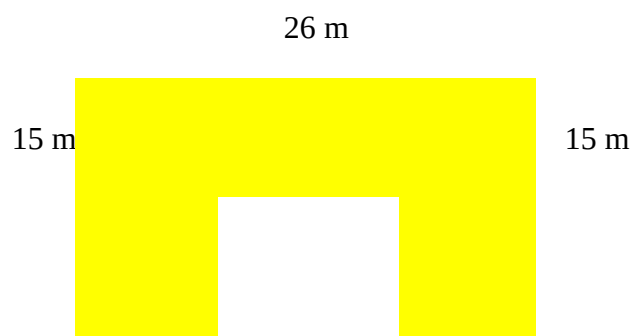
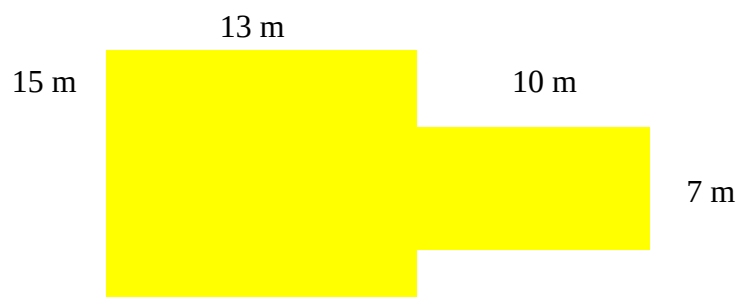
Leia pildilt erinevaid kujundeid, millest jalgpalliväljak koosneb. Nimeta ning joonista need samade mõõtudega.

.....

Ülesanne 31

Tallinnas avati aasta jooksul kaks uut sisehalli, kus saab jalgpalli mängida. Arvuta nende sisehallide ümbermõõdud.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

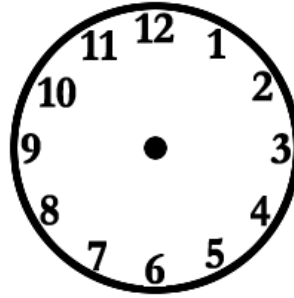
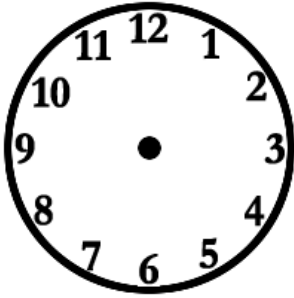
.....

.....

Ülesanne 32

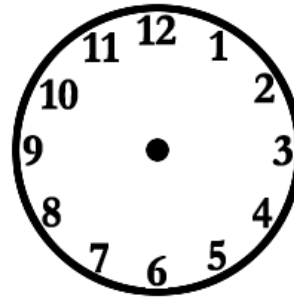
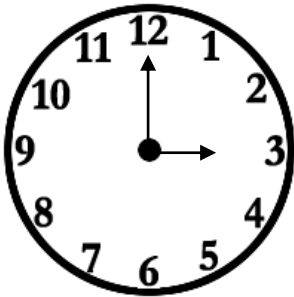
Tallinna FC Flora ja Nõmme Kalju FC Premium liiga kohtumine algab kell 14.00. Joonista esimesele kellale mängu lõpukellaaeg, kui sa tead, et üks mäng kestab 90 minutit. Lisaks sellele on kahe poolaja vahel 15-minutiline puhkepaus.

Teisele kellale joonista Tallinna FC Levadia - Paide Linnameeskonna karikamängu lõpukellaaeg, kui sa tead, et 90 minuti lõppedes oli tablool mängu seis 1:1 viigis, mis omakorda tähendab 2 korda 15 minutilist lisaaega. Mäng algas kell 18.00

Ülesanne 33

Rauno ja Mari lähevad jalgpallitreanni kellal näidatud ajal. Arvuta ja märgi kõrvalolevale kellale aeg, millal Rauno ja Mari tagasi koju jõuavad, kui sa tead, et trenn kestab 1,5 tundi ning bussiga kojusõit võtab veel 1 tunni.

Ülesanne 34

Uuri Jalgpalligala ürituse ajakava ja vasta küsimustele.

Jalgpalligala 2015

AJAKAVA

15.00 – 15.15	Õhtujuhtide tervitus
15.15 – 15.30	Unibet rannaliiga kokkuvõtted
15.35 – 15.45	Rannaliiga parimate autasustamine
15.45 – 16.15	Madalamate liigade kokkuvõtted
16.15 – 16.30	Madalamate liigade parimate tänamine
16.30 – 17.00	Esiliiga, esiliiga B kokkuvõtted
17.00 – 17.15	Parimate autasustamine
17.15 – 17.45	Premium liiga kokkuvõtted + video
17.45 – 18.00	Premium liiga parimate autasustamine
18.00 – 18.30	PAUS
18.35 – 18.55	Unistuste bändi etteaste
19.00 – 19.20	Naiste liigade kokkuvõtted
19.20 – 19.30	Naiste liiga parimate tunnustamine
19.30 – 20.00	Aasta parim mees-ja naisjalgpallur
20.00 – 20.15	Sponsorite tänamine ja gala lõpetamine

1. Milline tegevus kestab kõige kauem? _____
2. Milliseks tegevuseks on kavandatud kõige vähem aega? _____
3. Millised tegevused kestavad rohkem kui pool tundi ning millised vähem kui 15 minutit? _____
4. Mitu tundi kestab kogu üritus kokku? _____
5. Mida saaksid ajakava põhjal veel küsida? Koosta 3 küsimust oma pinginaabrile.

Ülesanne 35

Vasta küsimustele

1. Mis kuus algab tavaliselt jalgpallihooaeg Eestis?
2. Millise kuuga jalgpallihooaeg lõppeb?
3. Arvuta, mitu kuud kestab üks jalgpallihooaeg?
4. Arvuta, mitu kuud on jalgpalluril puhkust ehk kuude arv, millal jalgpallimänge ei toimu?
5. Kaasaegne jalgpalli sai alguse 19. sajandil. Mitu sajandit tagasi see oli?
6. Jalgpallireeglid said pidevalt täiendusi ja muudatusi ning lõpuks pani aluse uuendatud mängureeglitele Inglismaa jalgpalliliit 1863. aastal. Leia, mitu aastat tagasi see aset leidis?

Ülesanne 36

Lõpeta laused

A.

Aastas on ____ päeva.

Jalgpalli ühes hooajas on ____ päeva.

Aastas on ____ kuud.

Jalgpalli hooajas on ____ kuud.

B.

Jalgpalliklubi SK 10 on 21. aastane. FC Flora on 5 aasta võrra vanem. Real Madrid on aga Florast 4 korda vanem. Levadia on võrreldes SK 10-ga 14 aastat varem loodud klubi.

FC Flora vanus on _____

Real Madridi vanus on _____

Levadia vanus on _____

Ülesanne 37

Eestis on 2015. aasta seisuga 233 jalgpalliklubi. Tabelis on toodud klubide arv maakonniti.

Uuri tabelit ja vasta küsimustele.

MAAKOND	KLUBIDE ARV
Harjumaa	91
Hiiumaa	7
Ida-Virumaa	27
Jõgevamaa	10
Järvamaa	11
Läänemaa	8
Lääne-Virumaa	7
Põlvamaa	6
Pärnumaa	13
Raplamaa	4
Saaremaa	8
Tartumaa	24
Valgamaa	4
Viljandimaa	8
Võrumaa	5

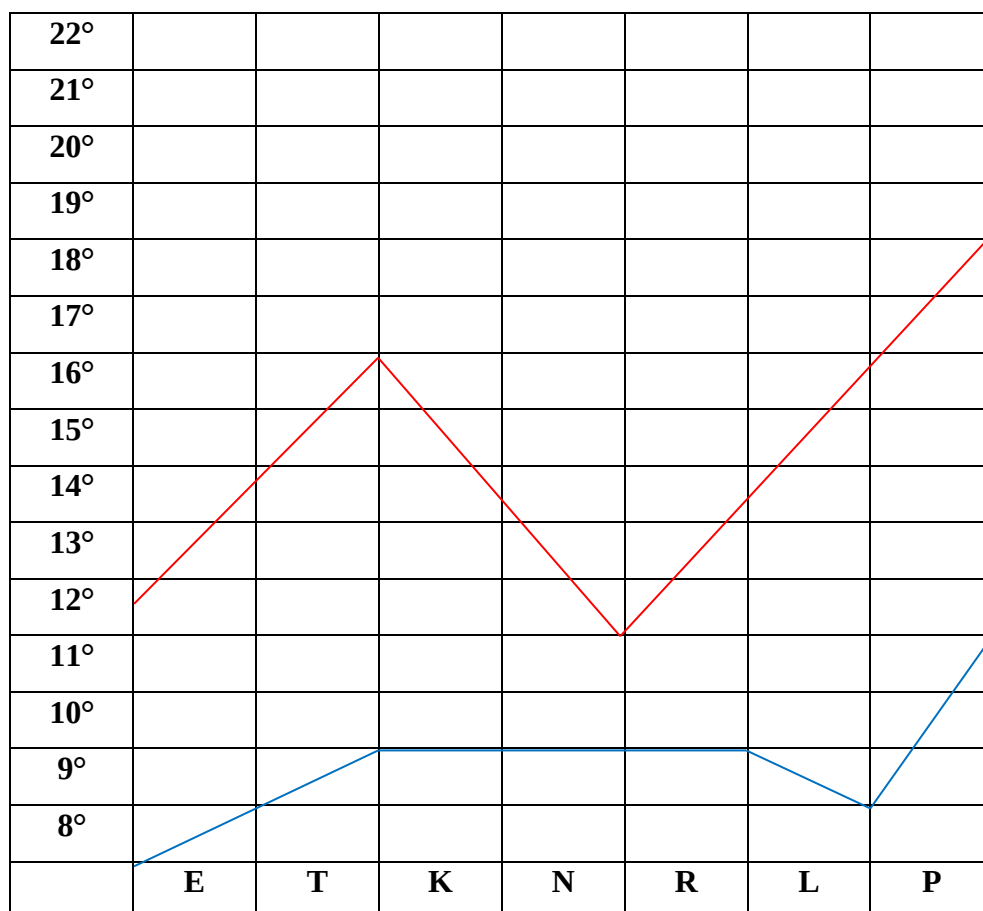
Millises maakonnas on kõige rohkem jalgpalliklubisid? _____

Millises maakonnas on kõige vähem jalgpalliklubisid? _____

Mitu jalgpalliklubi on Tartu-, Valga- ja Harjumaal kokku? _____

Ülesanne 38

Mati võistkond sõitis Saksamaale turniirile. Jälgi temperatuuri tabelit ning vasta alljärgnevatele küsimustele. Punane joon tähistab päevast ning sinine öist temperatuuri.

1. Millisel päeval oli ilm kõige soojem? Millisel päeval oli ilm kõige külmem?
.....
2. Arvuta nende kahe päeva temperatuuri vahe?
3. Milline on sinu arvates kõige õigem temperatuur jalgpallimänguks? Kas seda temperatuuri nädala jooksul esines?
4. Millisel aastaajal võiks olla sellised õhutemperatuurid?
5. Millisel ööl oli kõige kõrgem ja millisel kõige madalam temperatuur?
.....
6. Koosta ise üks küsimus tabeli kohta.
.....

Ülesanne 39

Märgi ühe nädala jooksul oma iga päev enne trenni või mängule minekut üles temperatuur.

Vasta küsimustele.

Termomeetri näit							
Nädalapäev	E	T	K	N	R	L	P

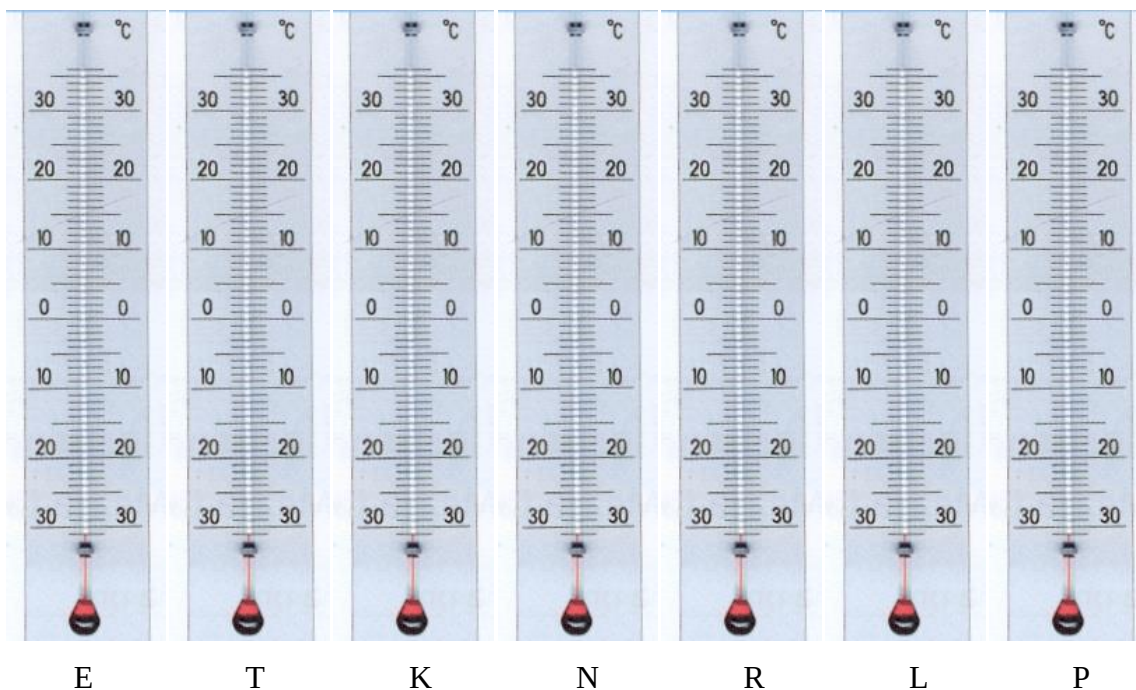
Millisel päeval oli õhutemperatuur kõige madalam? _____

Millisel päeval oli õhutemperatuur kõige kõrgem? _____

Arvuta nende kahe temperatuuri vahe. _____

Kas sinu arvates oli parem trenni teha kõige soojemal või kõige külmemal päeval? Põhjenda!

Joonista temperatuurid alltoodud termomeetritele.

Ülesanne 40

Loe teksti ning täida lüngad.

Cristiano Ronaldo dos Santos Aveiro (sündinud $15 : 3 = \dots\dots\dots$ veebruaril 1985 Funchalis, Madeiral) on Portugali jalgpallur, kes on ka Eesti vastu $14 : 7 = \dots\dots\dots$ väravat löönud.

Ta mängib alates 1. juulist 2009 Hispaania kõrgliiga klubi Madridi Reali eest ja kuulub Portugali jalgpallikoondisse. Ronaldo on peamiselt vasak ääreründaja, kuid on mänginud ka teistel ründavatel positsioonidel.

Tema teine eesnimi Ronaldo, mis on tema mängijanimi, on tulnud Ronald Reagani järgi, kes oli tema isa lemmiknäitleja. Tal on vanem vend Hugo ning $8 : 4 = \dots\dots\dots$ vanemat õde Elina ja Liliana Cátia. Ronaldol on ka poeg CristianoRonaldoJunior. Tal on ka oma riidefirma, mille nimi on CR7, mis on ühtlasi ka tema hüüdnimi.

Manchester United ostis Ronaldo 2003. aastal Lissaboni Sportingult 12,24 miljoni Suurbritannia naela eest. Ronaldost sai klubi esimene portugali mängija. $149 - 123 = \dots\dots\dots$ juunil 2009 teatas Madridi Real, et Ronaldo liitub klubiga 1. juulil ning ületuleku maksumus oli $156 - 87 + 11 = \dots\dots\dots$ miljonit naela. Ronaldo sõlmis Madridi Realiga $3 \cdot 2 = \dots\dots\dots$ aastase lepingu.

INIMESEÕPETUS

Ülesanne 1

Täida lüngad ja vasta küsimustele. _____ on meie kodumaa. Siin elab 1,29 miljonit inimest. _____ on Eesti pealinn. Eestis on _____ maakonda. Meie riigikeeleks on _____. Eesti lipul on ____ värvi, milleks on _____, _____ ja _____. Meie rahvuseepose peategelaseks on _____. Eesti Vabariigi president on _____.

Nimeta igast Eesti maakonnast vähemalt ühe jalgpalliklubi?

Kuidas nimetame sellist meeskonda, kes esindab meie riiki erinevatel jalgpallivõistlustel?

Nimeta Eesti koondise mängijaid (5)

Nimeta Eesti rahvuskoondise peatreener? (Võid kasutada ka interneti abi)

Millised värvid on esindatud Eesti rahvuskoondise mänguvormil? Miks just need värvid?

Joonista Eesti lipp ja rahvuskoondise mänguvorm

Ülesanne 2

Kirjuta millest järeldad, et see on reklaam?

Millist sõnumit edastab see reklaam?

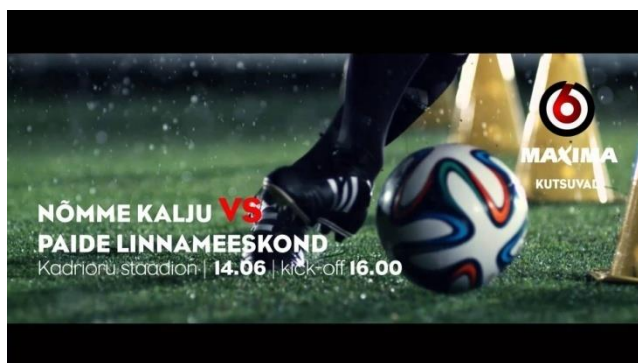
.....

.....

Kas sellel reklaamil on olemas reklaami tunnused? Nimeta need.

.....

Kas sina ostaksid pärast selle reklaami nägemist endale ajakirja?

Millist sündmust reklaamitakse?

Kus ja kelle vahel see aset leiab?

www.kia.ee | www.fcflora.ee

The Power to Surprise

Teel üheskoos!

TULE FC FLORA KODUMÄNGULE JA VÕIDA SPORTLIK KIA RIO

Kõigil FC Flora kodumängudel toimuvad vaheloosimised, mille võitjate vahel loositakse hooaja lõpus välja FC Flora Fännipill Kia Rio. Ole kohal ja jälgi mängu.

Koosta ise pinginaabrile küsimused selle reklaami kohta.

.....

.....

.....

.....

.....

Miks peavad jalgpallklubid peavad end reklaamima?

.....

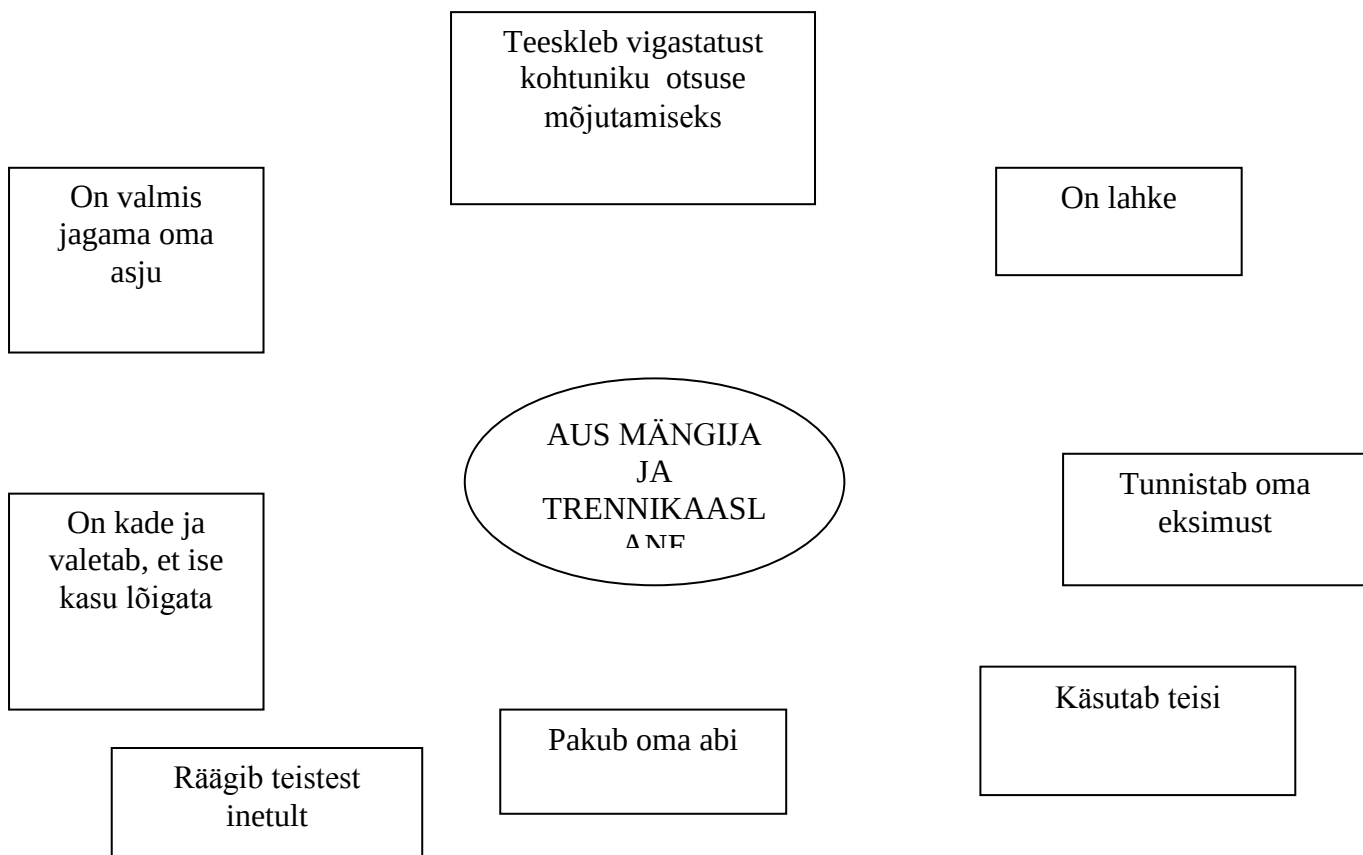
.....

Ülesanne 3

Joonista kaks erinevat reklaami – üks vanaaja reklaam ning üks tänapäevane. Vanaaja reklaami joonistamise puhul võid kasutada ka fantaasiat.

Ülesanne 4

Kirjelda missugune on aus ja hea mängija ning trennikaaslane. Ühenda need ning valedele omadustele tõmba rist peale.

Millised omadused on sinul olemas, et olla hea ja aus mängija ning trennikaaslane

Ülesanne 5

Pane kirja käitumisreeglid, mida peaks iga mängija trennis või mängul jälgima.

REEGLID TRENNIS VÕI MÄNGUL

Ülesanne 6

Mängige situatsioonid klassis läbi ning leidke ühiselt lahendus.

Trenn on just lõppenud ning lapsed aitavad treeneril asju kokku panna. Korraga hüüab Rauno, et tema ei leia enam oma palli üles. Ma alles eelmisel nädalal sain selle vanaemalt kingituseks ning nüüd ei julge ma enam koju minna. Kuidas lugu võiks edasi minna ning millise lahenduse sina sellele leiaksid?

Enne jalgpallitreeningu algust on staadioni teises otsas kahtlane rüselemine, mida treener koheselt ka märkab. Ta ruttab kiiresti poiste juurde ning küsib: „Joosep ja Mihkel, mis teil siin toimub? Lõpetage kohemaid!”

„Joosep lõi mind ja mina ainult kaitsesin ennast!”

„Aga miks võib Mihkel minu palli ilma luba küsimata ära võttis?”

Mis saab edasi? Mis oleks kõige õigem lahendus sellele situatsioonile?

Ülesanne 7

Täida tabel kasutades õpiku abi.

TAIMSED	LOOMSED
Teraviljasaadused:	Piimatooted:
Puuviljad ja marjad	Liha ja kala:
Köögiviljad:	Munad:

Miks on tervislik toitumine jalgpallurile oluline?

.....

.....

.....

.....

Ülesanne 8

Tee kokkuvõtte oma ühe päeva toitumisest ning päeva lõpus analüüsi, millised toidud või toiduained on jalgpallurile kasulikud ja millised kahjulikud.

Kellaaeg	Mida sõid? Mida jõid?

Ülesanne 9

Hea tervis on meie jaoks üks väga oluline väärtus, mida peab väga hoidma. Kahjuks juhtub tihti nii, et jalgpalli mängides võib ohtlikult ja vähem ohtlikult viga saada.

Nimeta 3 vigastuse liiki, mis on jalgpallis väga ohtlik:

-
-
-

Nimeta 3 vigastust, mille saab liigitada vähem ohtlike vigastuste hulka:

-
-
-

Nimeta 5 tegevust, mida sina saaksid teha, et vigastustest hoiduda:

-
-
-
-
-

LISA 2. Õpetajate küsimustiku näidis

Austatud õpetaja!

Oma arenduslikus magistritöö raames loon õppematerjali õpiraskustes olevatele õpilastele, kelle huvialaks on jalgpall.

Käesoleva küsimustikuga on soov välja selgitada, kas minu loodud ülesanded on eakohased ning vastavad õppekavas välja toodud õpitulemustele.

Teie anonüümsus on soovi korral vastamisel tagatud. Tulemusi kasutatakse antud arendusprojekti raames teemaraamatu koostamisel.

Teid tänades,

Mariliis Limbak TLÜ klassiõpetaja õppekava magistrant

E-mail: mariliska7@gmail.com

Õpetajate hinnangud teemavihiku ülesannetele

I Eesti keel

Ülesande nr	On huvitav 3 – väga 2 – keskmiselt 1- vähe	On jõukohane 3 – väga 2 – keskmiselt 1 - vähe	Kooskõlas õppekavas toodud õpitulemustega + on, - ei ole	Ettepanekud konkreetse ülesande kohta
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				

19				
20				

II Matemaatika

Ülesande nr	On huvitav 3 – väga 2 – keskmiselt 1- vähe	On jõukohane 3 – väga 2 – keskmiselt 1 - vähe	Kooskõlas õppekavas toodud õpitulemustega + on, - ei ole	Ettepanekud konkreetse ülesande kohta
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				
31				
32				
33				
34				
35				
36				
37				
38				
39				

40				
----	--	--	--	--

III Inimeseõpetus

Ülesande nr	On huvitav 3 – väga 2 – keskmiselt 1- vähe	On jõukohane 3 – väga 2 – keskmiselt 1 - vähe	Kooskõlas õppekavas toodud õpitulemustega + on, - ei ole	Ettepanekud konkreetse ülesande kohta
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				

Muud soovitused ja ettepanekud üldiselt:

LISA 3. Õpetajate hinnangud õppematerjalile

Austatud õpetaja!

Oma arenduslikus magistritöö raames loon õppematerjali õpiraskustes olevatele õpilastele, kelle huvialaks on jalgpall.

Käesoleva küsimustikuga on soov välja selgitada, kas minu loodud ülesanded on eakohased ning vastavad õppekavas välja toodud õpitulemustele.

Teie anonüümsus on soovi korral vastamisel tagatud. Tulemusi kasutatakse antud arendusprojekti raames teemaraamatu koostamisel.

Teid tänades,

Mariliis Limbak TLÜ klassiõpetaja õppekava magistrant

E-mail: mariliska7@gmail.com

Õpetajate hinnangud teemavihiku ülesannetele

I Eesti keel

Ülesande nr	On huvitav 3 – väga 2 – keskmiselt 1- vähe	On jõukohane 3 – väga 2 – keskmiselt 1 - vähe	Kooskõlas õppekavas toodud õpitulemustega + on, - ei ole	Ettepanekud konkreetse ülesande kohta
1	2	2	+	jääb arusaamatuks viide treeneri välimusele: Nõmme Kalju treener oli kiilaspäine ja tüse mees.
2	2	2	+	Lausete koostamisel sõnadega võiks selgitada, kas need on tekstist eraldi või võiksid sellega seotud olla.näit: Kirjuta ise 5 lauset vabaltvalitud sõnadega nii, et igas lauses oleks vähemalt 1 tegusõna.
3	2	2	+	Alguse osa liialt ametlik ja keerulisi mõisteis väljendeid sisaldav. Lõpuosa koos kohanimedega hea ja lõimumist võimaldav(LÕ Eesti kaardi tundmine), aga jääb arusaamatuks: Juunikuu laagrid ja seejärel kohanimede loetelu, kas on mõeldud, et laagrid toimuvadki neis kohtades.
4	Oleneb	1	+	Liialt palju keerulisi nimesid ja fakte.

	jalgpallihuvist			
5	3	3	+	Mis on alumises reas lipule eelnev element? _-tekitab segadust, et samal pildil on 2 eset, võib-olla võiks küsida, mis on lipu all...., mõiste <i>element</i> võib arusaamatu olla, pigem asi või ese.
6	3	3	+	Väga hästi koostatud arvestades õpiraskusega õpilast, et lisatud on suunavad noolekesed, algus: <i>alusta poisist</i> on segadusseajav, sest poiss on ruudustikust väljas, parem oleks : poisi juurest nurgaruudust vms
7	3	3	+	Jällegi väga hea õpiraskusega õpilasele. Ruumitaju ja kohamõisted on keeruline valdkond paljudele.
8	3	3	+	Puudub kontrollivõimalus, tähed, mis sõnasse kuuluvad võib kuidagi ette anda vms
9	2	3	+	Jälgi, et sõnad vastaksid tabelis toodud reeglile! Tabelis ei ole toodud reegel, vaid juhis ning näitesõnad võiks ette anda.
10	1	3	-	Ainult tähtede kokkulugemine ei ole piisavalt arendav, lisada võiks täht-häälik seose (sõnas pall on 4 tähte aga 3 häälikut)
11	2	2	+	Ül 10-11 võiks kuidagi omavahel seostada
12	2	2	+	Vastandsõna tuleb kirjutada omadussõnadele ja 1 tegusõnale. Esialgu tundub, et kogu paar tuleb vastandiks pöörata, tegelikult ainult esimene sõna, võib-olla oleks selgem, kui jätta 2. sõna niiöelda 3.tulpa ja väljendeid valides kasutab õpilane vastavalt ka esialgset või vastandsõna: näit: <i>kardab/ ei karda vastasmängijat</i>
13	1	2	+	Küsimused tekitavad segadust: Need on vist mõeldud viimase lause kohta, aga seal on 2-3 lauset.
14	2	3	+	Kas sõnu võib mitu korda kasutada?
15	2	2	+	Õpiraskusega lapse jaoks liiga keeruline selgitus. Võiks olla konkreetsem: <i>Leia sõnad ja kirjuta need sobivaks lauseks.</i>
16	3	3	+	Konkreetne selgitus: <i>Koosta pildi põhjal küsimusi.</i> Näiteküsimus ette anda. Ennast pildile asetades tekib

				küsimus, milline neist peaksin olema. Õpilasel on lihtsam, kui küsimus oleks konkreetsem: Mida räägivad mängijad nr 3 ja 4 (näiteks) Kas mängusituatsioon on äratuntav, siis võiks küsida, mida ütleb kohtunik....
17	3	1	-	Oleneb kui hästi õpilased oma iidoleid tunnevad, kui järgmises ül juba piltide äratundmisel läheb internetti vaja, siis sõnarägastik võib liialt keeruliseks osutuda.
18	3	?	+	
19	3	2	+	Mõiste <i>anagrammpole</i> eakohane.
20	3	3	+	Hea, et lõimitud käelise tegevusega.

II Matemaatika

Ülesande nr	On huvitav 3 – väga 2 – keskmiselt 1- vähe	On jõukohane 3 – väga 2 – keskmiselt 1 - vähe	Kooskõlas õppekavas toodud õpitulemustega + on, - ei ole	Ettepanekud konkreetse ülesande kohta
1	1	1	+	Õpiraskusega õpilase jaoks liigne tekst, klubide nimetused, mäng põnev jne. Minu meelest on andmed kõik antud, milline suurus tuleks täheks esitada. Lõppküsimus tuleks esitada, mille põhjal õpilane saab avaldise koostada. Näit: osa mängijaid sai kaardi ja pidid välja minema, arvuta mitu.
2	3	3	+	
3	3	3	+	
4	2	3	+	
5	2	3-liiga lihtne	+	
6	3	3-liiga lihtne	+	
7	3	3	+	
8	3	3	+	
9	2	1	+	Tabeli tulpade selgitused peaksid olema ikkagi tabeli pealdises, isegi ei suutnud neid tulbatähendusi jälgida, ühes punktis tohiks olla 1 küsimus korraga, nr 1 sisaldab kahte küsimust.
10	2	3	+	<i>Fänni atribuutika</i> - kas on mõistetav, jalgpallurile ilmselt on. Ül teine osa <i>pinginaabrile meelepärane</i> ? kuidas ma võin teada seda meelepärast, pigem koosta ise tekstülesanne, kasutades antud arve.
11	2	3	+	

12	3	3	+	
13	2	3	+	
14	3	3	+	
15	3	3	+	B-osa võiks sisaldada sarnaselt eelmisele arvude järjestamist, ühe arvuga ei saa ülesannet koostada.
16	3	3	+	
17	2	2	+	Ülesande selgitus arusaamatu.
18	3	Küsitav		Päris keeruline mõista, mismoodi need arvud sinna alumistesse tabelitess lisada tuleb, võib-olla võiks pallid kuidagi eistatavad olla näiteks värvi järgi.
19	2	3	+	
20	3	3	+	
21	2	3	+	
22	2	3	+	
23	2	3	+	
24	3	3	+	Ainult vastuseid järjestades ei teki sõnu, ilmselt tuleb ikkagi vastused koos tähega järjestada.
25	3	3	+	Tehtemärkide etteandmine ja avaldise koostamisele suunamine on väga hea.
26	2	2	+	
27	2	1	+	Õpiraskusega õp jaoks liialt keeruline tekst, muidu huvitav ülesanne, võibolla võiks abistava näitena ühe järkarvu liitmise ette anda.
28	3	3	+	Väga hea, konkreetne ülesande esitus
29	2	2	+	
30	3	3	+	Mida ül taotleb, kas kujundite leidmist või ka joonestamise oskust, viimasel juhul, peaks käsklus konkreetsem olema, joonesta need samade mõõtudega vms Hea sirkli kasutamise võimalus.
31	3	3	+	
32	3	3	+	Lugemisraskusega õp jaoks liialt teksti.
33	2	3	+	
34	3	3	+	
35	1	1	-	Eelduseks on, et vastamiseks vajaminev info lastel teada.
36	3	3	+	
37	3	3	+	
38	3	3	+	
39	3	3	+	Lõimumine LÕ-ga hea.
40	3	3	+	

III Inimeseõpetus

Ülesande nr	On huvitav 3 – väga 2 – keskmiselt 1- vähe	On jõukohane 3 – väga 2 – keskmiselt 1 - vähe	Kooskõlas õppekavas toodud õpitulemustega + on, - ei ole	Ettepanekud konkreetse ülesande kohta
1	2	2	+	
2	3	3	+	Reklaamitunnused ei pea õpilasele selged olema, aga ül püstitus võiks olla: <i>Millest järeldad, et see on reklaam?</i>
3	1	2	+	Eelduseks, et <i>Vanaaja</i> reklaamist onräägitud eelnevalt.
4	2	3	+	<i>Valed omadused</i> ehk heale mängijale mittesobivad jäävad lihtsalt ühendamata.
5	3	3	+	
6	3	3	+	
7	2	2	+	
8	3	3	+	<i>Analüüsi</i> on liiga üldiselt antud, kuhu analüüs kirjutada, kuidas seda teha, pigem kasutada kasulike ja kahjulike toiduainete sõnade värvimist.
9	3	3	+	

Muud soovitusel ja ettepanekud üldiselt:

EK – Õpiraskusega õpilast arvestades on ülesande käsklused, selgitused liialt pikad ja kohati keerulised, tekstide raskusaste samuti küsitav, kui tegemist poleks õpiraskusega õpilasele suunatud ülesannetega, poleks enamus märkused- täiendused vajalikud.

Matem-sama tähelepanek, oleneb millist õpiraskust silmas peetakse, lugemis-kirjutamis raskuse puhul on tekstülesannetes tekst liialt detailne, võiks lühem, konkreetsem olla.

Austatud õpetaja!

Oma arenduslikus magistritöö raames loon õppematerjali õpiraskustes olevatele õpilastele, kelle huvialaks on jalgpall.

Käesoleva küsimustikuga on soov välja selgitada, kas minu loodud ülesanded on eakohased ning vastavad õppekavas välja toodud õpitulemustele.

Teie anonüümsus on soovi korral vastamisel tagatud. Tulemusi kasutatakse antud arendusprojekti raames teemaraamatu koostamisel.

Teid tänades,

Mariliis Limbak TLÜ klassiõpetaja õppekava magistrant

E-mail: mariliska7@gmail.com

Õpetajate hinnangud teemavihiku ülesannetele

I Eesti keel

Ülesande nr	On huvitav 3 – väga 2 – keskmiselt 1- vähe	On jõukohane 3 – väga 2 – keskmiselt 1 - vähe	Kooskõlas õppekavas toodud õpitulemustega + on, - ei ole	Ettepanekud konkreetse ülesande kohta
1	3	3	+	Tekstianalüüs on alati väga hea ülesanne
2	3	3	+	
3	3	3	+	Elulised ülesanded on olulised
4	3	3	+	
5	2	2	+	
6	3	3	+	Väga põnev
7	3	3	+	Integreeritud eesti keel ja matemaatika
8	2	1	+	Ehk oleks mõistlik esimene sõna ette teha, et õpilane paremini aru saaks
9	2	3	+	
10	2	3	+	
11	2	3	+	
12	2	1	+	
13	3	3	+	
14	2	3	+	
15	1	3	+	See keerukuse poolest pigem 1. klassi ülesanne
16	3	2	+	
17	3	2	+	
18	2	1	+	

19	3	3	+	
20	3	3	+	Väga hea ülesanne (lõikamine-liimimine)

II Matemaatika

Ülesande nr	On huvitav 3 – väga 2 – keskmiselt 1- vähe	On jõukohane 3 – väga 2 – keskmiselt 1 - vähe	Kooskõlas õppekavas toodud õpitulemustega + on, - ei ole	Ettepanekud konkreetse ülesande kohta
1	2	3	+	
2	3	3	+	Lihtne ülesanne nõrgematele õpilastele, tugevatate jaoks vaja seda veidi „tuunida”
3	3	2	+	Kas vastused võib kirjutada tehete peale? Selleks võiks eraldi punktiir olla.
4	2	3	+	Hea, eluline ülesanne
5	2	3	+	
6	2	2	+	
7	3	3	+	
8	3	1	+	Hea peastarvutamise oskuse lihvimiseks + eluline!
9	3	1	+	Korralik nuputamisyülesanne, nõrgemate jaoks peaks veidi lihtsustama
10	2	3	+	Väga hea integreerimine inglise keelega
11	2	3	+	
12	3	3	+	
13	2	3	+	
14	3	3	+	Väga hea, värvimisega seotud
15	3	3	+	Sama, mis eelmine. Lastel vahelduseks arvutamisele värvimine.
16	3	1	+	Nõrgematele võiks lihtsam variant ka olla
17	2	1	+	Pigem nupukatele
18	3	3	+	Väga nutikas ülesanne korrutustabeli kordamiseks/õpetajale tagasisideks
19	3	3	+	
20	3	2	+	
21	2	3	+	
22	2	3	+	
23	2	3	+	
24	3	2	+	Huvitavad faktid ajaloo kohta
25	3	2	+	Väha hea, et avaldise algus olemas on! Nõrgematel lihtsam teha. Samas nupukate jaoks võiks selle ära võtta.
26	3	3	+	
27	3	3	+	

28	2	3	+	
29	2	2	+	
30	3	3	+	
31	3	1	+	Nõrgematele võiks ülesannet lihtsustada
32	3	2	+	
33	3	2	+	
34	3	3	+	
35	2	2	+	Mille alusel nad küsimustele vastavad?
36	2	2	+	Sama, mis eelmine
37	3	3	+	
38	3	2	+	
39	2	2	+	
40	3	3	+	

III Inimeseõpetus

Ülesande nr	On huvitav 3 – väga 2 – keskmiselt 1- vähe	On jõukohane 3 – väga 2 – keskmiselt 1 - vähe	Kooskõlas õppekavas toodud õpitulemustega + on, - ei ole	Ettepanekud konkreetse ülesande kohta
1	1	1	+	Ülesanne on veidi segane. Eesti riigi sümbolid ja jalgpall. Pigem teha kaks erinevat ülesannet, sest õpiraskusega õpilane võib segadusse sattuda.
2	3	3	+	
3	2	2	+	See ülesanne pigem seotud eelneva ülesandega, iseseisva ülesandena on see nõrk.
4	3	3	+	
5	3	3	+	
6	3	2	+	
7	2	3	+	
8	3	3	+	Tabelis võiks rohkem ridu olla
9	2	1	+	Pigem liiga keeruline ülesanne.

Muud soovitusel ja ettepanekud üldiselt:

Raskemate ülesannete juurde võiks mõelda ka kergemad variandid ehk ülesandeid veidi diferentseerida. Osad ülesanded on keerulisemad ka tavaõpilasele. Üldiselt väga head elulised ülesanded. Kas oled juurde mõelnud ka kontrolllehed? Ülesanded on kooskõlas põhikooli riikliku õppekavaga.

Austatud õpetaja!

Oma arenduslikus magistritöö raames loon õppematerjali õpiraskustes olevatele õpilastele, kelle huvialaks on jalgpall.

Käesoleva küsimustikuga on soov välja selgitada, kas minu loodud ülesanded on eakohased ning vastavad õppekavas välja toodud õpitulemustele.

Teie anonüümsus on soovi korral vastamisel tagatud. Tulemusi kasutatakse antud arendusprojekti raames teemaraamatu koostamisel.

Teid tänades,

Mariliis Limbak TLÜ klassiõpetaja õppekava magistrant

E-mail: mariliska7@gmail.com

Õpetajate hinnangud teemavihiku ülesannetele

I Eesti keel

Ülesande nr	On huvitav 3 – väga 2 – keskmiselt 1- vähe	On jõukohane 3 – väga 2 – keskmiselt 1 - vähe	Kooskõlas õppekavas toodud õpitulemustega + on, - ei ole	Ettepanekud konkreetse ülesande kohta
1	3	3	+	
2	3	3	+	
3	3	3	+	
4	3	2	+	
5	3		+	Sõna element võib jääda arusaamatuks. Parem oleks ese.
6	3	3	+	
7	3	3	+	
8	3	3	+	
9	3	3	+	
10	3	3	+	
11	3	3	+	
12	3	3	+	
13	3	3	+	Segaseks jääb, millise lause kohta on küsimus.
14	3	3	+	
15	3	3	+	
16	3	3	+	
17	3	3	+	
18	3	3	+	

19	3	3	+	
20	3	3	+	

II Matemaatika

Ülesande nr	On huvitav 3 – väga 2 – keskmiselt 1- vähe	On jõukohane 3 – väga 2 – keskmiselt 1 - vähe	Kooskõlas õppekavas toodud õpitulemustega + on, - ei ole	Ettepanekud konkreetse ülesande kohta
1	3	3	+	
2	3	3	+	
3	3	3	+	
4	3	3	+	
5	3	3	+	Visuaalselt oleks parem, kui 10-liste pallid oleks suuremad ja ühelised väiksemad.
6	3	3	+	
7	3	3	+	
8	3	3	+	
9	1	1	+	Andmete leidmine sellest tabelist on keeruline.
10	3	3	+	
11	3	3	+	
12	3	3	+	
13	3	3	+	
14	3	3	+	
15	3	3	+	
16	3	3	+	
17	3	3	+	
18	3	3	+	
19	3	3	+	
20	3	3	+	
21	3	3	+	
22	3	3	+	
23	3	3	+	
24	3	3	+	
25	3	3	+	
26	3	3	+	
27	2	3	+	Andmed selles ülesandes on ebareaalsed. Joosta palliga 2000m ja pallita 700m?
28	3	3	+	
29	3	3	+	
30	3	3	+	
31	2	3	+	Miks sellise kujuga jalgpalliväljak. Ümbermõõdu arvutamiseks võiks kasutada valemit.

32	3	3	+	
33	3	3	+	
34	3	3	+	
35	3	3	+	
36	3	3	+	
37	3	3	+	
38	3	3	+	
39	3	3	+	
40	3	1	-	Tekst raske. Mõiste nael vajab eraldi selgitamist. Klubidest üleminekutasud ei ole lastele väga mõistetavad.

III Inimeseõpetus

Ülesande nr	On huvitav 3 – väga 2 – keskmiselt 1- vähe	On jõukohane 3 – väga 2 – keskmiselt 1 - vähe	Kooskõlas õppekavas toodud õpitulemustega + on, - ei ole	Ettepanekud konkreetse ülesande kohta
1	3	3	+	
2	3	2	+	
3	3	3	+	Mida on mõeldud vanaaja reklaami all?
4	3	3	+	Kastides oleks võinud olla rohkem variante.Nõiteks: Oskab kaotada, ei anna söötu ainult sõpradele või julgustab kaaslast kui see mängus eksib.
5	3	3	+	
6	3	3	+	
7	2	3	+	
8	2	3		
9	1	1	-	Sellises eas ei oska nendele küsimustele vastata.

Muud soovitusel ja ettepanekud üldiselt:

Mõte on väga vahva. Loodetavasti on õpiraskustega laste hulgas jalgpalli fanaatikuid.

Mulle meeldis, et eesti keele ülesanded olid mitmekesised ja võimaldasid lõimida erinevaid õppeaineid. Tore oli eesti keele ülesannetes ka digipädevuse rakendamine.

Matemaatikas oli jälgitud õppekava ja ülesanded vastavalt koostatud. Võib küll juhtuda,sõltuvalt õpiraskustega õpilase võimetest, et mõned ülesanded on keerukad.

Austatud õpetaja!

Oma arenduslikus magistritöö raames loon õppematerjali õpiraskustes olevatele õpilastele, kelle huvialaks on jalgpall.

Käesoleva küsimustikuga on soov välja selgitada, kas minu loodud ülesanded on eakohased ning vastavad õppekavas välja toodud õpitulemustele.

Teie anonüümsus on soovi korral vastamisel tagatud. Tulemusi kasutatakse antud arendusprojekti raames teemaraamatu koostamisel.

Teid tänades,

MariliisLimbak TLÜ klassiõpetaja õppekava magistrant

E-mail: mariliska7@gmail.com

Õpetajate hinnangud teemavihiku ülesannetele

I Eesti keel

Ülesande nr	On huvitav 3 – väga 2 – keskmiselt 1- vähe	On jõukohane 3 – väga 2 – keskmiselt 1 - vähe	Kooskõlas õppekavas toodud õpitulemustega + on, - ei ole	Ettepanekud konkreetse ülesande kohta
1	2	2	+	Vead tekstis ja küsimuses vajavad parandamist
2	2	2	+	
3	2	2	+	Maakonnaga seotud ül liiga keerukas
4	2	2	?	
5	1	2	?	Ül küsimused pigem 1.-2 kl-le
6	1	3	?	Paberil orienteerumine on pigem matem, pigem 1. kl-le
7	1	2	?	Paberil orienteerumine on pigem matem, pigem 1.-2. kl-le
8	3	2	+	
9	3	3	+	
10	2	2	?	pigem 1.-2. kl-le
11	2	2	+	
12	2	2	+	Kõik kasutatud või tekkivad sõnapaarid pole loogilised, vabakirjutamises võiks valik olla vaba
13	2	2	+	Küsilause peab algama küsisõnaga
14	2	2	+	Mis on roheline suuretähega, sõnu võiks valikus olla rohkem
15	2	2	+	

16	3	1	+	
17	2	1	?	Faktide osa liiga mahukas
18	1	1	+	Mis on eesmärk, kas nimele õigekiri?
19	3	2	+	
20	3	2	+	

II Matemaatika

Ülesande nr	On huvitav 3 – väga 2 – keskmiselt 1- vähe	On jõukohane 3 – väga 2 – keskmiselt 1 - vähe	Kooskõlas õppekavas toodud õpitulemustega + on, - ei ole	Ettepanekud konkreetse ülesande kohta
1	1		?	Mis on küsimus, millele avaldisega vastust otsitakse?
2	2	2	+	
3	2	2	+	
4	2	1	+	Arvsõnade õigekirituleb 4.kl, anda kõik ette sõnadega
5	2	2	+	NB! nummerduses 6.ül on enne 5. ült
6	2	2	+	
7	2	2	+	
8	3	2	+	
9	3	1	+	Küsimuste sõnastus raske
10	2	1	+	
11	2	2	+	
12	2	3	+	
13	1	3	+	Liigagi lihtne
14	3	2	+	
15	3	2	+	Lisa ül liigne
16	2	2	+	Jõukohane alles 3.kl lõpus
17	2	1	+	Raske, anna abiks tehe
18	2	2	+	
19	2	3	+	
20	3	3	+	
21	2	2	+	
22	1	2	+	
23	1	2	+	
24	1	2	+	Mis on mõte, vastus on ju etteantud, kuhu ja miks järjestada
25	2	3	+	
26	2	1	+	
27	2		-	Mõiste järkarv pole 3 kl teema
28	2	2	+	Lihtsam oleks nummerdada, arvutusül-d 3 kl lõpus
29	1		-	

30	2	2	+	
31	2	2	+	
32	2	2	+	Sõnastus: enne andmed, siis töökäsk
33	2	2	+	
34	2	2	+	
35	2	1	+	
36	2	1	+	
37	2	2	+	
38	2	2	+	3. küsimus pole oluline
39	2	2	+	
40	2	2	+	

III Inimeseõpetus

Ülesande nr	On huvitav 3 – väga 2 – keskmiselt 1- vähe	On jõukohane 3 – väga 2 – keskmiselt 1 - vähe	Kooskõlas õppekavas toodud õpitulemus tega + on, - ei ole	Ettepanekud ülesandekohta konkreetselt
1	2	1	+/-	Viga esimeses küsimuses
2	2	1	+	1-2 küsimus keerukas aru saada
3	2	1	+	
4	2	3	+	
5	1	2	+	
6	2	3	+	
7	2	3	+	
8	1	3	+	
9	1	2	+	

Muud soovitused ja ettepanekud üldiselt:

Vaeva on nähtud, tubli. Hinnangud on antud pigem õpiraskustes õpilasele mõeldes. Jõukohasus: 3 = lapsele lihtne, 1 raske. Samas pole täpselt teada, milles seisneb lapse õpiraskus. Lähenemine on praegu üldine/oletuslik, iga olukord aga tegelikkuses erinev. Jalgpall on suhteliselt spetsiifiline ala, mistõttu arvan, et õpilaste hulk, keda see võiks motiveerida on väike. Väga hoolega tuleb tekstide, küsimuste sõnastused üle vaadata, vead parandada. Kui tegu on õpiraskustega lastega, siis peab õppematerjali valikul ja koostamisel seda eriti arvestama. Õpiraskustes õpilane vajab lihtsamat ülesannet, rohkem abistavaid variante, valikvastused, ühendamise võimalust, ainult lausele alguse või lõpu leidmist, tõene-väär jne. Küsimused tuleb väga lihtsalt ja selgelt sõnastada.

Austatud õpetaja!

Oma arenduslikus magistritöö raames loon õppematerjali õpiraskustes olevatele õpilastele, kelle huvialaks on jalgpall.

Käesoleva küsimustikuga on soov välja selgitada, kas minu loodud ülesanded on eakohased ning vastavad õppekavas välja toodud õpitulemustele.

Teie anonüümsus on soovi korral vastamisel tagatud. Tulemusi kasutatakse antud arendusprojekti raames teemaraamatu koostamisel.

Teid tänades,

Mariliis Limbak TLÜ klassiõpetaja õppekava magistrant

E-mail: mariliska7@gmail.com

Õpetajate hinnangud teemavihiku ülesannetele

I Eesti keel

Ülesande nr	On huvitav 3 – väga 2 – keskmiselt 1- vähe	On jõukohane 3 – väga 2 – keskmiselt 1 - vähe	Kooskõlas õppekavas toodud õpitulemustega + on, - ei ole	Ettepanekud konkreetse ülesande kohta
1	3	2	+	
2	3	2	+	Vajalik sõna <i>piidlema</i> selgitus
3	3	1	+	Loetelu laagrite kohta liialt pikk, õpiraskustega lapsel raske jälgida
4	3	1	+	
5	3	3	+	
6	3	3	+	
7	3	3	+	
8	3	3	+	
9	3	3	+	
10	3	3	+	
11	3	3	+	
12	3	3	+	
13	3	3	+	
14	3	3	+	
15	3	3	+	
16	3	3	+	<i>pilti vaadates</i>
17	3	2	+	Eeldab interneti kasutamise võimalust
18	3	3	+	Interneti kasutamine
19	3	3	+	Interneti kasutamine

20	3	3	+	
----	---	---	---	--

II Matemaatika

Ülesande nr	On huvitav 3 – väga 2 – keskmiselt 1- vähe	On jõukohane 3 – väga 2 – keskmiselt 1 - vähe	Kooskõlas õppekavas toodud õpitulemustega + on, - ei ole	Ettepanekud konkreetse ülesande kohta
1	1	3	+	Teksti raske jälgida
2	3	3	+	
3	3	3	+	
4	2	1	-	Teemat pole õpitud
5	1	3	+	
6	2	3	+	
7	3	3	+	
8	3	3	+	
9	1	1	+	Tabel liiga keeruline
10	3	3	+	
11	3	3	+	
12	3	3	+	
13	3	3	+	
14	3	3	+	
15	3	3	+	
16	3	2	+	
17	2	1	+	
18	3	3	+	
19	3	3	+	
20	3	3	+	
21	3	3	+	
22	3	3	+	
23	3	3	+	
24	3	3	+	
25	3	3	+	
26	3	3	+	
27	3	3	+	
28	3	3	+	
29	3	3	+	
30	3	3	+	
31	3	2	+	
32	3	2	+	
33	3	3	+	
34	3	1	+	
35	3	2	+	
36	3	2	+	
37	3	2	+	
38	3	3	+	
39	3	2	+	
40	3	2	+	

III Inimeseõpetus

Ülesande nr	On huvitav 3 – väga 2 – keskmiselt 1- vähe	On jõukohane 3 – väga 2 – keskmiselt 1 - vähe	Kooskõlas õppekavas toodud õpitulemustega + on, - ei ole	Ettepanekud konkreetse ülesande kohta
1	3	2	+	Jalgpalliklubide nimede teadmine küsitav,vajalik lisamaterjal
2	3	1	+	
3	3	2	+	
4	3	3	+	
5	3	3	+	
6	3	3	+	
7	3	3	+	
8	3	3	+	
9	3	3	+	

Muud soovitusel ja ettepanekud üldiselt:

Teemaraamat eeldab õpilase huvi jalgpalli vastu. Ülesanded on huvitavad ja kasutatavad kogu klassi töös.

Ekspert hinnang Mariliis Limbaku magistritöö raames koostatud teemaraamatule

Teemaraamat sisaldab töölehti eesti keeles (20 harjutust), inimeseõpetuses (9 ülesannet) ja matemaatikas (40 ülesannet). Kokku sisaldab teemaraamat 69 harjutust-ülesannet.

Kogumiku läbivaks teemaks on jalgpall – selle sportmängu õppimine, vahendid, treeningud, treenerid, ajalugu ja palju muud huvitavat. Jalgpalli teema avamine võimaldab avardada ja arendada õpilaste üldist silmaringi. Koostatud töölehed toetavad põhikooli riiklikus õppekavas ettenähtud üldpädevuste arendamist, sh kultuuri- ja väärtuspädevus, sotsiaalne- ja suhtluspädevus, matemaatika- ja õpipädevus, enesemääratlus- ja digipädevus. Jalgpalli teema on kindlasti üks võimalus lõimingu rakendamiseks.

Teemaraamatu töölehed haakuvad õppekava läbivate teemade käsitlemisega. Erinevates harjutustes või ülesannetes on ära tunda karjääri planeerimist; kodanikualgatust ja ettevõtlikkust; kultuurilist identiteeti; tervist ja ohutust, aga samuti ka väärtusi ja kõlblust.

Kahtlemata on koostatud materjal sportlikele õpilastele motiveerivaks lisamaterjaliks õpihuvi tekitamisel ja hoidmisel.

Ülesannete proportsioonis kõige tagasihoidlikumaks on jäänud inimeseõpetuse osa, mis eksperdi hinnangul vajaks täiendamist.

Olen arvamusel, et koostatud teemaraamat pakub õpetajatele täiendavat lisavõimalust üldpädevuste arendamisel ning lõimitud õppetegevuse planeerimisel.

11.04.2016

Sirje Piht

Algõpetuse lektor

Haridusteaduste instituut

Tallinna Ülikool